

בעזרת השם יתברך



מי שלומד בכל יום ארנ שלשת  
הלמודים האלו, בונה לעצמו

# בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי  
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).



למוד יומי

**ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא**  
**בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת**



פרשת בשלח תש"פ

# לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת



שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט

או הרבה כפי הפנאי.

**ברכות. פרק רביעי - תפלת השחר דף על עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"**  
תוספות

1 לישתה נפשתי - אל יתפלל הפלה קצרה בלשון יחיד אלא בלשון רבים, שמתוך כך  
2 תפלתו נשמעת, עד כמה - ומנהג להתפלל, עד פריסה - אבל לא לאור שהלך פריסה.  
3 והלכות גדולות פירשו: עד כמה יבקש לילך שהוא צריך להתפלל - עד פריסה, אפילו  
4 אין לו תכלית, אבל עד פריסה, אבל עד פריסה נפרט - אין צריך להתפלל מפנהו. וז"ר.  
5 ששת - מאור עינים הוה. מהות טוב אלו  
6 תפלתו - הוה. והוא אנו יכול להתפלל  
7 מעומד, שחוריהו עומד, אלא קראתו ידע  
8 להתפלל מודהך, ואף על פי שמתור, וכו' משי  
9 לביתיה בעי מודהך לצלויו - שחרר לא  
10 התפלל כלום מתפלת שמונה עשרה, שאין  
11 דעתו מיושבת עליו - שקשה עליו עבוב  
12 הדרה, לבין את הירחות - לצד ארץ  
13 ישראל; כדברינו למישר חל שהכל פונים בו.  
14 אמרו: בית הכפרות - במעבר הנהרות היו  
15 אחת עשרה אמה חצר מכותל בית קדש  
16 הקדשים למתל מערבי של עזרה, והעומד שם  
17 מחוץ פניו זקן הכפרות לעזרה. חזו מקמי  
18 - קודם היום. בקרן ובכפיה - איכא  
19 בעתהו דמיא. קראת קריאת שמע - ורחוק  
20 עד שישנו עזן קריאת שמע וקריאהו, ואחר כך  
21 יתפלל. תפלה מעומד עדיף - שיהיה לכוין  
22 את לבו, לפיכך היו זקנים להתפלל מעומד  
23 בביתם, שאינרו להתפלל בדרך במוהך.  
24 כשיהיה דוגמא - שכל פסח ועצרת וסוכות.  
25 וירמור בעירו ונר וטראר בעירו, וזו  
26 הדרשנו. ושרייתו וזו העם הולכים לבית  
27 החדש, ובשמינתו זמן קריאת שמע, כדוק.  
28 הדרשנו דרשו, והעם נשמטים ומתפילים אל  
29 ארץ לבדו, ולכך, חזו וזו נתפס לזם שרעה  
30 שחיתו עמו שלבו זמן החדש וקרוין  
31 קריאת שמע ומתפילים בסמיכת גאולה  
32 התפלה, וחרו נפק לפרקא דרשי, ומצלי  
33 כהרי צבורא - לא גרסוין, רב אשי - וזה  
34 בארשי שיבה במתא חסדיא דרשי, הוא אל  
35 היה התפלה קודם בית החדש, אלא בשמינתו  
36 זמן קריאת שמע וזו הרבה יחד לתמורגן  
37 העומד לפניו, ובעד לחדש ומתפיל שמינתו  
38 לריכס הוא קורא את שמעו, וסוקן גאולה  
39 התפלה ומתפלל מיושב, שכל היה רוצה  
40 לצאת, ואל תחריח את החדש לקום פניו.  
41 בהרי צבורא - כשישה שהצבור נשמטין  
42 ומתפללין, וכל מהו בהרי צבורא - כמו שהיו  
43 יושב בתוך הצבור, כלומר: שאני יוצא וכו'  
44 זה אתי לביתיה חזרו ומתפלל מעומד לכוין  
45 את לבו, טריחא לי סילחא - לאחר בית  
46 החדש עד שאתפלה, ולעבד מר כאבוא  
47 דשמואל ולוי - שמתפללין קודם היום בביתם  
48 מעומד, ולא תעשרך לכוין דתפלתו, ומשום  
49 מספק גאולה לתפלת, לכוין דתפלת קודם  
50 קריאת שמע - לא קפדי, לא תעזוב לחו לרבנן  
51 קשיש מינ קדידי הכי - שקדישו תפלה  
52 לקריאת שמע, הלכך כיון דמתוך תפלה עד  
53 זמן קריאת שמע מניח למשון תפלה אחר  
54 גאולה, לפיכך מתפלל מיושב במקומו, ולפי  
55 שאין דעתו מיושבת עליו כל כך - צריך  
56 לחזור ומתפיל בביתו, משנהא אל תפלת  
57 המוספין אלא מחבר עדי - לא תקנה אלא  
58 בחבר, "חבר עיר" - חברות העיר, אבל אל  
59 תפלה - משפּו - של רבי אלעזר בן עזריה, כל  
60 מקום כו' - ובמרא פירי: ויהי ותנו קטא  
61 אלא דרבי אלעזר בן עזריה, גמרא יחיד  
62 אלא מחבר עיר - יחיד חדר בעיר שאק שם  
63 עשרה, תפלה קטא אקליבא דרבי אלעזר דאמר  
64 לא תקנה אלא בעירה - יחיד זה מטה, ו  
65 ולרבי יהודה אין פטור אלא במקום  
66 עשרה, שחילי צבור פטור.

1 לישתה נפשתי - הכי נימא? - יהי רצון  
2 מלפניך ה' אלהינו, שתולוכנו לשלום - וכו', אומת מצלי? -  
3 אמר רבי יעקב אמר רב הקדא: משעה שמהלך בדרך, עד  
4 כמה? - אמר רבי יעקב אמר רב הקדא: עד פריסה, והיכי  
5 מצלי לה? - רב הקדא אמר: מעומד, רב ששת אמר: אפילו  
6 מודהך, רב הקדא ורב ששת הוו אפילו בארצו, קם רב  
7 הקדא וקא מצלי, אמר ליה רב ששת לשמיעיה: מאי קא  
8 עבד רב הקדא? אמר ליה: קא ומצלי, אמר ליה: אוקמן  
9 נמו לרדיו ואצלי, מהות טוב אל תקראו רע, מאי איכא בין  
10 "הבינו" לתפלה קצרה? - "הבינו" - בעי לצלויו תלת  
11 קמיתא וחלת בתריחא, וכו' משי לביתיה לא בעי למחדר  
12 לצלויו, בתפלה קצרה - לא בעי לצלויו לא תלת קמיתא  
13 ולא תלת בתריחא, וכו' משי לביתיה בעי למחדר לצלויו.  
14 והלכתא? - "הבינו" - מעומד, תפלה קצרה - בין מעומד בין  
15 מהלך, "היה רוכב על החמור" וכו', תנו רבנן: היה רוכב על  
16 החמור והגיע זמן תפלה, אם יש לו מי שיאחז את החמור -  
17 ירד למקוה ויתפלל, ואם לאו - ישב במקומו ויתפלל, רבי  
18 אמי: בין כך ובין כך - ישב במקומו ויתפלל, לפי שאין  
19 דעתו מיושבת עליו, אמר רבא, ואימיא רבי הושע בן מי: **הלכה**  
20 **כרבי, תנו רבנן: סומא ומי שאינו יכול לכוין את**  
21 **הרוחות - וכוין לבו כנגד אביו שבשמים, שנאמר: "ויתפללו**  
22 **אל ה'". היה עומד בחזן לארץ - וכוין את לבו כנגד ארץ**  
23 **ישראל, שנאמר: "ויתפללו אליך ביום אתו ארצם". היה עומד**  
24 **בארץ ישראל - וכוין את לבו כנגד ירושלים, שנאמר:**  
25 **"ויתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת". היה עומד**  
26 **בירושלים - וכוין את לבו כנגד בית המקדש, שנאמר:**  
27 **"ויתפללו אל ה' בית הנה". היה עומד בבית המקדש - וכוין**  
28 **את לבו כנגד בית קדש הקדשים, שנאמר: "ויתפללו אל**  
29 **המקום הזה". היה עומד בבית קדש הקדשים - וכוין את**  
30 **לבו כנגד בית הכפרות, היה עומד אחורי בית הכפרות -**  
31 **דיא עניו כפולו לפני הכפרות, נמצא: עומד בכפרות -**  
32 **מחזיר פניו למערב, במערב - מחזיר פניו למזרח, בדרום -**  
33 **מחזיר פניו לצפון, בצפון - מחזיר פניו לדרום, נמצאו כל**  
34 **ישראל מכוונים את לבם למקום אחד, אמר רבי אבון,**  
35 **ואימיא רבי אבאי: מאי קראה - "כמגדל דורו צאורך בני תלפיות" -**  
36 **אבוא דשמואל ולוי, כי הוו בעו למיפק לאורחא, הוו מקדמי ומצלי, וכו' היה מטי זמן קריאת שמע,**  
37 **קרו, כמאן? - כי האי תנא, התינא: השכים לצאת לדרך - כמיאן לו שופר ותקוף, אלב ומענינ,**  
38 **מזליה וקורא קריאת שמע - וקריאת שמע - קורא, השכים לישב בקרון או בספינה - מתפלל**  
39 **וכשניע זמן קריאת שמע - קורא, רבי אלעזר אמר: בין כך וכו' קריאת קריאת שמע**  
40 **ומתפלל, כדי שישמוך גאולה לתפלה, כמאי אפילו? - מר סבר: תפלה מעומד עדיף, ומר סבר:**  
41 **מסקמ גאולה לתפלה עדיף, מרמר ומר וטראר הוו מכניפי בי עשרה בשבתא דגדלא ומצלי, והדר**  
42 **נפקי לפרקא, רב אשי מצלי בתדי צבורא ביחוד מיושב, בי הוה אתי לביתיה הדר ומצלי מעומד, אמרי**  
43 **ליה רבנן ולעבד מר כמרמר ומר וטראר! - אמר להו: טריחא לי מלתא - ולעבדי מר כפאבוא**  
44 **דשמואל ולוי! - אמר להו: לא תינא לחו לרבנן קשישי מינ קדידי הכי, משנה רבי אלעזר בן עזריה**  
45 **אמר: אין תפלת המוספין אלא בתכר עיר, ותקמיס אומרים: בתכר עיר ושלא בתכר עיר, רבי יהודה**  
46 **אמר משמו: כל מקום שיש חבר עיר, יחיד פטור מתפלת המוספין, גמרא רבי יהודה היינו**  
47 **תנא קמא? איכא מבייהו: יחיד שלא בתכר עיר, פטור, ורבי יהודה רבי: יחיד, אמר**  
48 **רב הונא? אמר רב חייא בר רב: הלכה כרבי יהודה שאמר מרבי אלעזר בן עזריה,**  
49 **אמר ליה רב חייא בר אבין: שפר קאמרת, דאמר שמואל: מימי לא מצלינא צלותא דמוספין ביחוד**

1 הכי גרסתי: אין הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה - אלא  
2 הלכה כרבנן. וכן פסק רבינו חננאל. דלחבי מייתי רבי אמר רבי אסי שהיו  
3 מתפללים ביחד רבנן בני עמודי דגסי, לאשמעון דהלכה כרבנן. והתניא עשה  
4 ולא הזכיר של ראש חדש בערבית אין מחזירין אותו - ולא גרסתי ליה. דרא אמרין  
5 במסד עשה ולא הזכיר של ראש חדש - אין מחזירין אותו. לפי שאין מקדישין בו. אי נמי  
6 אי איתא - אנב אחרינא נקי לט. 7  
7 ישיהה בין תפלה לתפלה - כגון: אם  
8 כמות ישיהה בין תפלה לתפלה - כגון: אם  
9 שטעה ורועה להחלל שנית. וכן וכן  
10 תפלת שחרית תפלת המוסף. כ"ד  
11 שתתחיל דעתו עליו - ומפרש בירושלמי  
12 דדינו שילך ארבע אמות - לפי שאין  
13 מקדישין את החדש בו - פירש שלח ב"ר  
14 פרקי (כו.א.) במה שאמרו ויתפוק לו פירוש  
15 שרשון משום דדינו ודקא גלישת מניה  
16 אחרת עברת. ויש מפרשים: דקא בלילה  
17 ארשנה אין מחזירין אותו - לפי שאין  
18 מקדישין החדש בלילה. אבל בלילה שניה  
19 מחזירין אותו - שכבר מקודש מיום שלפניו.  
20 ולא נראה להלך.

21 **מסתברא** מלמא דרב בחדש מלא -  
22 כלומר: שיהא אותו שלפני  
23 מלא. ואל יוכל לאומרה בערבית של מרד  
24 שזוהו עיקר. יהיה אומר דרב רבינן יצחק  
25 לכל דבר שאמרו רבנן 'אין מחזירין אותו'  
26 - כגון יעלה ויבא בערבית ועל הנסם - לא  
27 מביעין את עקר רגליו ופתח בכרבה  
28 שלאחריה - דאין מחזירין אותו. אלא אפילו  
29 לא עקר אלא שסיים אותה ברבה שתקנו בה  
30 לאומרה - אין מחזירין אותו. ולא נודיא  
31 לרבינו אלעזר. הוה חזינן בברכת תהות  
32 דאזנן שאמרו רבנן מחזירין. וכן הוה  
33 שאין מחזירין - שוין, והבא ללא עקר רגליו.  
34 דיבאר לרבנן (מטא.) אם שבת של שבת  
35 וסיים הקדש כולה ועייך לא התחיל בברכת  
36 'הטוב והמטיב' - אומר 'ברוך אשר נתן  
37 שבתות לנומדיה' כו'. וכאמר נמי: אם  
38 טעה ולא הזכיר של ראש חדש קודם עיקר  
39 רגליו. היינו קודם שיתחיל רגליו. הטוב  
40 והמטיב: דאתה קורא 'עקר רגליו'. אומר  
41 'ברוך אשר נתן ראש חודשים' וכו'. אלמא  
42 היבא ללא עקר - אלו ואלו שוין. עקר עקר  
43 רגליו שהתחיל בברכת 'הטוב והמטיב' של  
44 שבת - חזרו לראש. ועל ראש חדש -  
45 מעות לא יוכל לתקון. והכי נמי: חזרו  
46 באותה ברבה. אם לא התחיל בכרבה  
47 שלאחריה. ומיהו. אין אראה הנחם. דשאני  
48 החם בברכת תהות שכבר בריך שלש ברכות.  
49 וברכת 'הטוב והמטיב' לאו דאורייתא היא.  
50 על כן אין מחזירין אותו לגמרי כי אין דומה  
51 של הפסח כל כו'. ואין להביא מירושלמי  
52 לשמנה עשרה דרבתי. דאם מחזירין בברכה  
53 שאין לו לחזור - הוי כמו הפסקה. ועוד,  
54 דאין להביא איהא לכאן. דאם היית אומר  
55 היבא עקר עקר רגליו בשמנה עשרה  
56 ברכת שיהא לו לחזור - אם כן היה צריך  
57 לחזור לירצה. ואין זה הגון. ומיהו. אומר  
58 רבני יצחק. דראה את רבינן תם דהביא ללא  
59 עקר רגליו חזר לירצה. אפילו דרבתי שאין  
60 מחזירין. כגון 'על הנסם'. וכן עמא דבר.

**הדרן עלך תפלת השחר**

**אל תקרי בחדת אתה בחדת - ותימה**

61 **אין** עומדין להתפלל אלא מתוך בוכו ראש. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת,  
62 ומתפללין. כדי שיכיונו לבם לאביהם שבשמים. אפילו התפלל שואל בשלמו - לא ישיבנו,  
63 ואפילו נחש פרוד על עקבו - לא יפסיק. **גמרא** מנא הני מילי? אמר רבי אלעזר, דאמר קרא:  
64 **והיא מרת נפש** - ממאי? דילמא הנה שאני, דהוה מרדא רב טובא! אלא אמר רבי יוסי  
65 ברבי ינאי, מהכא: **'ואני ברח כהן אבוא ביתא ושתחוהו לא היכל קדשך ביראתך'**. ממאי?  
66 דילמא דוד שאני, דהוה קדשן אבוא ביתא טובא - אלא אמר רבי הושע בן אלי, ממאי?  
67 **השתחוהו לה' בחדת קדש'**, אל תקרי 'בחדת' אלא 'בחדרת'. ממאי? דילמא לעולם אימא  
68 **לך, 'חדרת' ממש**, פ' אי דרב יהודה הוה מצנין נפשיה ותרד מצליו - אלא אמר רב נתנן בר  
69 יצחק, מהכא: **'עבדו את ה' ביראה וגילו בחדת'**. מ'א **'וגילו בחדת'**? - אמר רב אדא בר  
70 מתנא אמר רבה: במקום גילה שם תהא ועדה. אפי' הוה יתיב קמיה דרבה, חזיה דהוה קא  
71 ברה טובא. אמר: **'וגילו בחדת'** תיבוי! אמר ליה: אנא תפילין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב  
72 קמיה דרבי יודא, חזיה דהוה קא ברה טובא, אמר ליה: **'יבכל עניב יהיה מותר'** כתיב - אמר  
73 ליה: אנא תפילין מנחנא. מר בר רבא בר רבא עבד היוליא לבריה, חנניה לרבנן דהוה קבדיה טובא,  
74 איתיה

1 **בגהרעא** - לפי שיש שם צבור, והשליח פורטין. רש"י  
2 — ולמה ליה שתי תפלות? אלא: אחת של שחרית ואחת של מוסף, שמע מינה. לית  
3 ליה דרבי אלעזר בן עזריה. ודילמא מעיקרא לא מוון דעתיה - תרווייהו ושחרית.  
4 מאן נבאר רבא דקמסדור עליה - רבי יוחנן שהעיד על דבר, יפה רדיק שבשבי.  
5 תפלת המוסף היתה. משום אבא.  
6 **בגהרעא** - דאין מחזירין. משום דשמע  
7 ליה משליח ציבור, ואיבא מקצת הוצרה,  
8 אבל ביהדי צריך לחזור. ובחלכות גזולות  
9 מפרש לה בשליח ציבור משום טיראה  
10 דצבורא. אבל יחיד דרר. טעה ולא הזכיר  
11 **במוספין** - שהתפלל 'אתה הוין'. כמה  
12 ישיהה בין תפלה לתפלה - לא מיש עליו  
13 לחזור להתפלל. אי משום שטעה אי משום  
14 מוספין, כמה ישיהה בין זו לזו. שבתחונן -  
15 שתהא דעמי מישבת לערוך רבינו בלשון  
16 תונה. שתתחולל - לשון חלוקה והיא היא.  
17 אלא בלשונא בעלמא מליגו. **בחדש מלא** -  
18 כשהחדש שעבר מלא - עוקר ראש חדש  
19 שני ימים. הלכך יכול לאומרה למחר,  
20 דעריבת של מחר ראש חדש גמור יותר מן  
21 הראשון. מכדי טעמא קאמר - שאין  
22 מקדישין את החדש בלילה.

**הדרן עלך תפלת השחר**

23 **משנה** כוכב ראש - הבנעה. שוהין שעה  
24 אחת - במקום שבאו להתפלל  
25 **גמרא** אשתתוהו לא היכל קדשך ביראתך -  
26 מתוך יראה. מצנין נפשיה - קשט עיניו  
27 בגהרעו. עבדו את ה' ביראה - תפלה. שהיא  
28 לנו במקום עבודה, עשו אותה ביראה. ככל  
29 עניב יהיה מותר - בשכאום מראת את עצמו  
30 עניב - יהיה לו שכר. דהוה קא ברה טובא -  
31 יותר מדאי, ותיבא בפרק על. תפילין מנחנא  
32 ודום עדות שממשלת קני ומשרתו עלי.  
33 **כסא**  
34 **אין** ששתחונן דעתו עליו, וחד אמר: כדי ששתחונן דעתו עליו. מאן דאמר **'כדי**  
35 **ששתחונן דעתו עליו'** - דכתיב: **'ואתחנן אל ה'**. ומאן דאמר **'כדי ששתחונן דעתו עליו'** -  
36 דכתיב: **'ויהי משה'**. אמר רב עקיבא: אמר ר' יואל הובי של ראש חדש עניות - אין  
37 מחזירין אותו, לפי שאין בית דין מקדישין את החדש אלא ביום. אמר אמיר: מסתברא מילתא  
38 דרב כהנא מלא, אבל כהנא חסר - מחזירין אותו. אמר ליה רב אשי לאמיר: מכדי רב  
39 טעמא קאמר, מה לי חסר ומה לי מלא! אלא, לא שניא.

**הדרן עלך תפלת השחר**

40 **אין** עומדין להתפלל אלא מתוך בוכו ראש. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת,  
41 ומתפללין. כדי שיכיונו לבם לאביהם שבשמים. אפילו התפלל שואל בשלמו - לא ישיבנו,  
42 ואפילו נחש פרוד על עקבו - לא יפסיק. **גמרא** מנא הני מילי? אמר רבי אלעזר, דאמר קרא:  
43 **והיא מרת נפש** - ממאי? דילמא הנה שאני, דהוה מרדא רב טובא! אלא אמר רבי יוסי  
44 ברבי ינאי, מהכא: **'ואני ברח כהן אבוא ביתא ושתחוהו לא היכל קדשך ביראתך'**. ממאי?  
45 דילמא דוד שאני, דהוה קדשן אבוא ביתא טובא - אלא אמר רבי הושע בן אלי, ממאי?  
46 **השתחוהו לה' בחדת קדש'**, אל תקרי 'בחדת' אלא 'בחדרת'. ממאי? דילמא לעולם אימא  
47 **לך, 'חדרת' ממש**, פ' אי דרב יהודה הוה מצנין נפשיה ותרד מצליו - אלא אמר רב נתנן בר  
48 יצחק, מהכא: **'עבדו את ה' ביראה וגילו בחדת'**. מ'א **'וגילו בחדת'**? - אמר רב אדא בר  
49 מתנא אמר רבה: במקום גילה שם תהא ועדה. אפי' הוה יתיב קמיה דרבה, חזיה דהוה קא  
50 ברה טובא. אמר: **'וגילו בחדת'** תיבוי! אמר ליה: אנא תפילין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב  
51 קמיה דרבי יודא, חזיה דהוה קא ברה טובא, אמר ליה: **'יבכל עניב יהיה מותר'** כתיב - אמר  
52 ליה: אנא תפילין מנחנא. מר בר רבא בר רבא עבד היוליא לבריה, חנניה לרבנן דהוה קבדיה טובא,  
53 איתיה

**הדרן עלך תפלת השחר**

**אל תקרי בחדת אתה בחדת - ותימה**



1 דבר שאינו הנון – פירושו: אף על גב דליכא איסורא דארייתא, דא איכא איסורא  
 2 דארייתא, פשיטא, דזוכה תוכיח, כתיב (ויקרא טו).  
 3 **גברא** גנובין – פירושו: אדם שהוא חשוב לימנות בין אנשים. **מכאן** שמכר  
 4 אסור להחלבל – יודעלמי במסכת תרומות, פרק קמא: רבי יוירא בני קמייה דרבי  
 5 אמר: שבוו מרו שיתרין? אמר לה: "ואצלת"  
 6 ושבעת ורבתה, ואפילו מודנמם, פירושו: 1  
 7 ואפילו הוא שתוי ושכור כל כך שאינו יכול 2  
 8 לדרב כריאי, דהכי משמע "ושבעת ורבתה".  
 9 **מכאן** שאסור לישב בארבע אמות של 3  
 10 הפלה – בין מלפניו (בין מלאחריו) 4  
 11 ובין מן הצדדיו, ופירושו: תשובת הגאונים: 5  
 12 וקראי בישב ובשל, אבל אם היה עסק 6  
 13 בקריאת שמע ויברכותיה וכיוצא בהם – 7  
 14 אפילו וישוב שפיר דמי.  
 15 **[עמכה]** – "עמך" משמע בתוך ארבע 8  
 16 אמות – משום דרתיב "עמכה" 9  
 17 מלא בהיא, כלומר: שכל היה הישב בתוך 10  
 18 ארבע אמות שלה, בין אם בתמישית.  
 19 **מורה** הלכה בפני רבך את – ואף על פי 11  
 20 שלא למד עדין בפניו, מכל מקום 12  
 21 גדול היה הורה, וכל ללמוד לפניו. **כל**  
 22 היושב בתענית בשבת – פירש רבינו נתנאל:  
 23 תענית הלוי, וכן איחא מבריש תהלים. 13  
 24 וכושב בתענית הלזם בשבת פירש 14  
 25 תהלתו גדולת שאמר "עננו" בלילה 15  
 26 נצור", ואפילו קובע ברכה לעצמו, כיון שאינו 16  
 27 בתוך שמונה עשרה. 17

1 **שצריך** להודיעו – והתחדש צריך לנקות את עצמו. להודיע את חשודו שאין בו אורו  
 2 דבר מגונה. **לפני** כתיב כלליל – אל תהניי כבת בלילע לחשודי בשכרות. **ואסתתר**  
 3 – איתחיד עם אחרים, וחשודי בעלי. **מפלתר** – שקר, שלש אמתות – דריש להו  
 4 לשון מיתה. **בדקי** מיתה – שהאשה נבדקת בשבעת השבועות, שאם ימצא בה אחד  
 5 מן המדות הנזכרות, נדה וחלה והולכת בו – גי'  
 6 שבת, על שלוש עבודות הללו ושם נחתה.  
 7 ובענין יליף ביימסכת שבת (א.ב.), **שמובלע**  
 8 **אנשים** – רב דמי שפתי ליה אל ארוך  
 9 ולא גיז וכו'. **אלם** – פירושו: עב. **צחור** –  
 10 ריש בלעז. **ניחור** – שהוא לבן יותר מדאי.  
 11 **ולא חכם** – יותר מדאי, שלא היה תימה  
 12 בעיני הבריות, ומתוך שנדרכו בו שלטת בו  
 13 על ערע. **הנצבת עמכה** – משמע אף הוא  
 14 עמה בעמידה. **אל תענה** ליה – על זה הוא  
 15 לאמר. **מכאן** שחוקי הרבה לעשות  
 16 ולהתפלל שיתן לה בן אחר. והתקייבו  
 17 התיבום: אמרו פירק קמא דהויגה (א.א.),  
 18 **"התקייבו"** – זה קבלת הדם. **כי כרביב** הנה  
 19 – כלומר: אפילו נגור עליו מנעוריו. לפי  
 20 שתענית קשה בשבת, לפי שהכל מתעניין בו  
 21 והוא מתענה. **תעניתא לתעניתא** – תענה  
 22 לתחר. **ותתפלל על ח'** – כי כרביב הנה  
 23 במקרא, ולא רשיתין בלא הכי "תקרי", שחוק  
 24 הורה לאיליו – לדבריו הורה לאחר וכו'  
 25 בנבואת נביאים אחרים.  
 26 **דכתיב**

18 **הנדה** הקדוש ברוך הוא את עולמו, אל היה אדם שקיים  
 19 שבאמת הנה וקראתו "צבאות", אמרה תנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולמך, מכל צבאי וצבאות שפרקת בעולמך קשה  
 20 בעיניך שתתן לי בן אחד? **משל** למה הדיבר דומה - למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו, בא עני אחד ועמד על הפתח, אמר  
 21 להם: תנו לי פרוסה אחת! ולא השגיחו עליו. דחק ונכנס אצל המלך. אמר לו: אדוני המלך, מכל סעודה שעשית קשה בעיניך  
 22 ליתן לי פרוסה אחת? **"אם ראה תראה"** - אמר רבי אלעזר: אמרה תנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולמך, אם "ראה" -  
 23 מטיב, ואם לאו - "תראה", אלך ואסתתר בפני אלנקנה בעלי, וביון דמסתתרונא משעו לו מי סופיה, ואי אתה עושה תורהך פלסתר,  
 24 שצאמר: **"ונקתה ונודעה ורע"** - הניחא למאן דאמר אם היתה עקרה נקתה - שפיר, אלא למאן דאמר אם היתה יולדת בצער -  
 25 יולדת ברויח, נקבות - יולדת זכרים, שחורים - יולדת לבנים, קצרים - יולדת ארוכים, מאי איכא למימר? **תנאי:** **"ונקתה ונודעה**  
 26 **ורע"** - מלמד, שאם היתה עקרה - נקתה, דברי רבי שמעאל. אמר לו רבי עקיבא: אם בן ילכו כל העקרות פולין וסתתרו, וזו  
 27 שלא קלקלה - נקתה! **אלא:** מלמד שהיה היתה יולדת בצער - יולדת ברויח, קצרים - יולדת ארוכים, שחורים - יולדת לבנים, אחד  
 28 - יולדת שנים. מאי **"אם ראה תראה"** - דברה תורה כלשון בני אדם. **"ענני אמרת"** ... **"אל תשכח את אמרת"** ... **"ונתתה לאמתך"**:  
 29 אמר רבי יוסי ברבי חנינאי: שלש אמתות הללו למה - אמרה תנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולמך, שלשה בדקי מיתה  
 30 בראת באשה, ואמרי לה: שלשה בדקי מיתה, ואלי תן: נדה וחלה והולקת הנה, כלום עברתי על אחת מהן? **"ונתת לאמתך ורע**  
 31 **אנשים"**, מאי **"ורע אנשים"**? אמר רב: בקרא בגוברין, וישמואל אמר: **ורע** שמושש שני אנשים, ומאן אינון - שאלו דוד. **ורבי יוחנן**  
 32 אמר: **ורע** שישקול בשני אנשים, ומאן אינון - משה ואהרן, שצאמר: **"משה ואהרן בכהניו וישמואל בקוראי שמו"**, ורבנן אמרי: **"ורע**  
 33 **אנשים"** - **ורע** שמובלע בין אנשים. כי אתא רב דמי, אמר: לא ארוך ולא גיז, ולא קמן ולא אפם, ולא צחור ולא ניחור, ולא  
 34 חכם ולא מפוש. **"אני האשה הנצבת עמכה בזה"** - אמר רבי יהושע בן לוי: **מכאן**, שאסור לישב בתוך ארבע אמות של תפלה.  
 35 **"אל הנער הזה התפללתי"** - אמר רבי אלעזר: שמואל מורה הלכה לפני רבו היה, שצאמר: **"וישחטו את הבר ויביאו את הנער**  
 36 **אל עלי"**, משום דתפלה את הבר? הביא הנער אל עלי? אלא, אמר להו עלי: קראו בקו, ליתו תשחוטו. חזרה שמואל אצל הרו  
 37 מהדרי בתר כהן למישהו, אמר להו: למה לבו לא יהדורו בעל כהן למישהו? שחוקה בוך פשרה: **וישחטו את הנער** לפני רבו היה:  
 38 מכאן לה? אמר ליה: מי בתיב? **"וישחט הכהן?"** **"והקריבו הכהנים"** כתיב: מקבלה בן צמות פהונה; **מכאן** לשחוקה שבשרה  
 39 בזה. אמר ליה: מימר שפיר קא אמרת, מיהו, מורה הלכה בפני רבך את, וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. **אתאי הנה וקא**  
 40 **צווחה קמיה:** **"אני האשה הנצבת עמכה בזה"** וגו'. אמר לה: שבקי לי דאענשיה, ובעניא דרמי וידיי קד רבא מיניה. אמרה ליה:  
 41 **"אל הנער הזה התפללתי"**. **"והנה היא מדברת על לבה"** - אמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן מרוא: על עסקי לבה. אמרה לפניו:  
 42 רבוננו של עולמך, כל מה שבראת באשה לא בראת דבר אחד לכפלה, עינים לראות, ואוננים לשמוע, חוטם להריח, פה לדבר, ידים  
 43 לעשות בהם מלאכה, רגלים לתלך בהן, ידיים להניק בהן, דידים להניק בהן, קורעים לו גזר דינו של שבועים שנה, ואף על פי כן חזרין  
 44 ואמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן מרוא: כל היושב בתענית בשבת - קורעים לו גזר דינו של שבועים שנה, ואף על פי כן חזרין  
 45 ונפרעין ממנו דין עונג שבת. מאי תפניתיה? אמר רב נתנאל בר יצחק: ליתוב תעניתא לתעניתא. ואמר רבי אלעזר: הנה הביחה  
 46 בדברים בלפי מעלה, שצאמר: **"ותתפלל על ח"** - מלמד, שהטיחה בדברים בלפי מעלה. ואמר רבי אלעזר: אלוהי הטיח בקרבם בלפי  
 47 מעלה, שצאמר: **"ואתפלל על ח"**. אמר רבי שמואל בר רבי יצחק: מנין שחוקי הקדוש ברוך הוא והודה לו לאליהו?

1 דכתיב 'ואשר הרעיתי' – רישא דקרא 'אוספה הצולעה והנדהה אקבעה ואשר הרעתי' – אני נרמתי להם שבראתי יצר הרע. אלמלא שלש מקראות הללו – שמעדין  
 2 שיש ביד הקדוש ברוך הוא לתקן יצרנו, ולהסיר יצר הרע ממנו. נתמוספו תגליתו במשפט. אבל עכשיו יש לנו פתרון פה – שהוא גרם לנו שברא יצר הרע היחיד – לשון  
 3 וריקה, כמו 'במחשבו קשת' (בראשית כא), אין ארי נחום – שמת ומשתגע ומוק. מלי בריסתי וני בישו – מילוי הכרס הוא ממני נתאים הרעים. 'וני' מתרגמן 'למנהג'  
 4 'לונדי' (בראשית א), דרף סמני – הראוהו שיש כח בידו למחול על ידי תפלה. תניח לי – שמענו שהיה אחו בזה. שלש רגלים – אברדם יצחק ויעקב. שהחלו –  
 5 הפציר בו, באיטירי בלעו. נירו – דבריו

6 שאמר 'ואבלם' שספר עצמו למהם –  
 7 'ויחל' לשון חלל. שהחלה עליהם מרת  
 8 רחמים – כמו 'ויחלו על ראש יואב'  
 9 (שמואל ב' א), לשון הנית. שאחותו אחלו –  
 10 גרס. אשתא תריפי = מולירי בלעו. אשר  
 11 נשבעת להם כך – שנאמר בעקדת יצחק  
 12 'כי נשבעתי' (בראשית כב). עד כאן – ע'  
 13 'כבוכי משהים'. מכאן ואילך דברי הרב –  
 14 אמרו לו 'אעשה כדברך'. דברים שאמרת  
 15 – כנסת אמרת לי: 'אעלה אתכם מעיר'  
 16 מצרים אל ארץ טובה ורחבה' (שמות א),  
 17 החיינתי – בפני האומות.  
 18 עלה

19 אברים, האכילה פרשניו והיתה מכעטת בו. אמר לה: מי גרם לך שתהא מכעטת בי - אלא פרשניו שהאבלתה. אמר רבי חיאי  
 20 בר אבא אמר רבי יוחנן: משל לאדם אחר שנהיה לו בן, והחיינו וסכו, והאכילו והשקהו, ותלה לו פיס על צינורו, והושכחו על פתח  
 21 של זונות, מה עשה אותו הבן שלא יחמא? אמר רב אחא בריה דרב הונא אמר רב שישת: היינו דאמרי אינשי 'מלי בריסיה וני  
 22 ביש', שנאמר: 'במערותם וישבעו שבעו וירם להם על בן שכחוני', רב נחמן אמר, מהכא: 'וירם ללבך ושכחת את ה''; ורבנן  
 23 אמרי, מהכא: 'ואכל וישבע וישן ויפנה', ואי בעית אימא, מהכא: 'וישמן וישורון וירעט'. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן:  
 24 מנין שחור הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה - שנאמר: 'ויכסף הרחיבי להם ויהי עמך ככסף'. 'ויודבר ה' אל משה לך ר', מאי  
 25 'לך רד?' אמר רבי אלעזר, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, רד מגדולתך! כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל שתראה  
 26 ועכשיו ישראלי הניא - אתה למה לי? מיד תשש כוחו של משה, ולא תהי לו כח לדבר. וכוון שאמר: 'דרף סמני ואשמוזם', אמר  
 27 משה: דבר זה תלוי בי - מיד עמד ונתחוק בתפלה ובקש רחמים. משל למלך ששעם על בנו והיה מכוון מפה גדולה, והיה אוהבו  
 28 וישב לפניו ומתירא לומר לו דבר. אמר המלך: אלמלא אוהבי זה שישב לפני תתמיד! אמר: דבר זה תלוי בי. מיד עמד והציאו.  
 29 'ועתה היתה לי יתור אפי בהם ואבלם ואעשה אותך לגוי גדול' - גוי - אמר רבי אבהו: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו;  
 30 מלמד, שתפסו משה להקדוש ברוך הוא כאדם שהוא תופס את חברו בגדו, ואמר לפניו: רבוננו של עולם, אין אני מניחך עד  
 31 שתתחול ותסלח להם. 'ואעשה אותך לגוי גדול' - גוי - אמר רבי אלעזר, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, ומה  
 32 כפא של שלש רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת פעוק, כפא של רגל אחד - על אחת כפה וכמה! ולא עוד, אלא שיש בי  
 33 בולשת פנים מאבותי, עכשיו יאמרו: ראו פרנס שהעמיד עליהם, בקש גדולה לעצמו ולא בקש עליהם רחמים. 'ויחל את פני  
 34 ה'' - אמר רבי אלעזר: למד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שהחלה. ורבא אמר: עד שהפר לו נדון, מטיב את בני  
 35 'ויחל' וכתבי התם 'לא יחל דברי', ואמר רב: הוא אינו מחרל, אבל אחרים מחליו לו, ומלמד אמר: מלמד ששפר עצמו למיתה  
 36 עליהם, שנאמר: 'ואם יחל את פניו נא מספדך'. אמר רב אמר רב יצחק: מלמד שהחלה עליהם מרת רחמים. ורבנן אמרו: מלמד  
 37 שאמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, חילין הוא לך מעשות כדברך הנה. 'ויחל משה את פני ה'' תניא, רבי אלעזר  
 38 תגדול אומר: מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שאחותו אחלו. מאי 'אחילו'? אמר רבי אלעזר: אש של  
 39 עצמות. מאי אש של עצמות? אמר אביי: אשתא דגרמי. 'וכר לאברם ליתחך ולישראל עבדך אשר נשבעת להם כד'. מאי 'כד'  
 40 אמר רבי אלעזר: אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ, הייתי אומר: כשם  
 41 ששמים וארץ כבולים - כך שבעותך כבולה. ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול, מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ועולמי עולמים  
 42 - כך שבעותך קיימת לעולם ועולמי עולמים 'ותדבר אליהם ארצה את ירעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הואת אשר אמתך'.  
 43 האי 'ואשר אמתך'? 'אשר אמתך' מיבעי ליה - אמר רבי אלעזר: עד כאן דברי תלמיד, מכאן ואילך - דברי הרב. רבי שמואל  
 44 בר נחמני אמר: אלו ואלו דברי תלמיד, אמר רבי אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, דברים שאמרת לי 'לך אזור  
 45 לכת ישראלי' בשמי, הלכתיו ואמרת להם בשמך, וכשני מה אני אומר להם? 'מבלתי יכתיב ה'', 'יכול ה'' מביע ליהו - אמר רבי  
 46 אלעזר, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, עכשיו יאמרו אומות העולם: מתיש כחו כפנכה ואינו יכול להציג. אמר  
 47 הקדוש ברוך הוא למשה: והלא כבר ראו נסים תבורות שעשיתי להם על היסוד - אמר לפניו: רבוננו של עולם, עדיין יש להם לומר:  
 48 למלך אחד - יכול לעמוד, לשלשים ואחד מלכים - אינו יכול לעמוד. אמר רבי יוחנן: מנין שחור הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה  
 49 - שנאמר: 'ואמר ה' סלחתי כדברך'. תני דבי רבי ישימעאל: כדברך עתידים אומות העולם לומר בן. אישוי תלמיד שרבו מורה  
 50 לו, 'ואולם חי אני'. אמר רבא אמר רב יצחק: מלמד, שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, החיינתי כדברך. דרש רבי שמואל:  
 51 לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך תפלה מנין - ממושה, דכתיב: 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא', וכתבי: 'ה'  
 52 אליהם אתה תחלת להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובראין אשר יעשה כמעשד ויכבדותך',  
 53 וכתבי בתריה: 'אעברה נא ויראה את הארץ המובח' - גוי. סימן: מעשים, 'עךך', 'קרב', 'כה', 'תענית', 'מנע', 'ברח'.

גדולה תפלה יותר ממעשים טובים – בלא תפלה, שהרי משה רבינו עליו השלום אף על פי שהיו בידו מעשים טובים, הוצרך לתפלה.

כל המאריך בתפלתו ומעין בה – פירושו: שמעפה שתבא בקשתו לפי שבות בתפלתו. תימה הדבא משמע דיעין תפלה לאו מעליהא הוא, וזאן משמע פרק 'ד'רואה' (לקמן נהא): שלשה דברים מתוכין

עניוין של אדם, קאמר עיין תפלה, ולא כן 1  
משמע בפרק 'ספנין' (שבת כ"בא), קאמר, 2  
אדם אוכל פירותיך בעולם הזה, וקא חשיב 3  
עיין תפלה, אלמא מעליהא הוא וכן משמע 9  
ב'יג פשוט' (בבא בתרא ס"ד, כ), קאמר, 4  
משלשה דברים אין אדם יגיע לכל יום 11  
וקאמר: עיין תפלה, פירושו שאין אדם מעיין 12  
בה, אם כן משמע שהוא טוב ויש לו מעלה 13  
דתרי עיין תפלה יש עיין תפלה הדבא – 14  
המעצה שתבא בקשתו, ועיין תפלה ירחם – 15  
שמכין את לבו לתפלה.

אל ידענא לא תרחיש – פירוש שיהיה דייק 16  
מדיקא, מילא קאמר 'ודמעותי תראה' 18  
שמע מינה שהיא נראית בכל פעם, ואין 19  
לתתפלה רק שתתקבל. 20  
קודם תפלתו מנין שנאמר אשרי יושבי 21  
ביתך – ולפיכך תקני לומר זה 22  
הפסוק קודם 'תחלה ליהודי', לאפוקי מהנהו 23  
דאמר 'אשרי הרבה'. 24  
אבל

ישראל לאביהם שבשמים. שׁנאמר: 'ואתה קח לך מכתב ברזל ונתת אותה קור ברזל בידך וכן 17  
העיר'. אמר רבי חנין אמר רבי חנינא: כל המאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת ריקם. מניא 18  
- ממשש רבינו, שׁנאמר: 'ואתפלל אל ה' וכתבי בתריה: 'ושמע ה' אלי גם בפעם הבאה'. 19  
איני? והא אמר רבי חיאי בר אבא אמר רבי יוחנן: כל המאריך בתפלתו ומעין בה – סוף פא 20

לדי כאב לב, שׁנאמר: 'ותחלת ממשכה מחלה לב', מאי תקמיה - נעסוק בתורה, שׁנאמר: 'ועיני חיים תאזה באה' ואין 'עיני חיים' 21  
אלא תורה, שׁנאמר: 'עיני חיים היא למחזיקים בה'! - לא קשיא, הא - דמאריך ומעין בה, הא - דמאריך ולא מעין בה, אמר רבי 22  
תאמר ברבי חנינא: אם ראה אדם שהתפלל ולא נעה - יחזור ותתפלל, שׁנאמר: 'קחה אל ה' חוק ויאמץ לךך וקחה אל ה''. תנו רבנן, 23  
אדקעה צדיקין חזקין, ואלו הון תורה, ומעשים טובים, תפלה ודרך ארץ, תורה ומעשים טובים מנין - שׁנאמר: 'יד חזק ואמץ מאד 24  
לשמו ולעשות בכל התורה', 'חזק' - בתורה, 'ואמץ' - במעשים טובים. תפלה מנין - שׁנאמר: 'קחה אל ה' חוק ויאמץ לךך וקחה 25  
אל ה''. דרך ארץ מנין - שׁנאמר: 'חזק ונתחזק בעד עמנו' וגו'. 'ותאמר ציון עונגה ה' וה' שכחתי'. היינו עונגיה היינו שוכחתי? אמר 26  
רש לקיש, אמרה נכסתי ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, אדם נושא אשה על אשתו הראשונה - זוכר מעשה הראשונה, 27  
אתה עונגתי ושכחתיני? אמר לה הקדוש ברוך הוא: בתי, שנים עשר מילות בקדש ברנעי, ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל, 28  
ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון, ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון, ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים חיל, 29  
קרהו, ועל כל קרהו וקרהו בראתי לו שלשים נסטרין, ועל כל נסטרין ונסטרין תליתי בו שלש מאות ושישים והמשה אלפי רבוא 30  
מוכבים כנגד מות החמה, וכולן לא בראתי אלא בשיבליך, ואת אמרת 'עונגתי'?! 'התשבח אשה עולה' - אמר הקדוש 31  
ברוך הוא: כלום אשכח עולות אילים ומטר רחמים שהקרבתי לפני כבודי? אמרה לפניו: רבוננו של עולם, הואיל ואין שכחה לפני 32  
כסא כבודך, שמא לא תשכח לי מעשה העגל? אמר לה: וגם אלה תשכחנה'. אמרה לפניו: רבוננו של עולם, הואיל ויש שכחה לפני 33  
כסא כבודך, שמא תשכח לי מעשה סיני? אמר לה: 'ואנכי לא אשכחך'. והיינו דאמר רבי אלעזר אמר רב אשעיאי: מאי דכתיב 'גם 34  
אלה תשכחנה' - זה מעשה העגל, 'ואנכי לא אשכחך' - זה מעשה סיני. 'חסידים הראשונים היו שודוין שעה אחת'. מניא הני מילין? 35  
אמר רבי יהושע בן לוי: אמר קרא 'אשרי יושבי ביתך'. ואמר רבי יהושע בן לוי: המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר התפלה, 36  
'אך צדיקים יודו לשעבר שבו יושב יושב ארץ מנד'. אמר רבי אשיימ: אמר רבי יוחנן: למה מן הכי: משתחא שעת אחת קודם תפלתו, ושעה אחת 37  
אחר תפלתו. קודם תפלתו מנין - שׁנאמר: 'אשרי יושבי ביתך', לאחר תפלתו מנין - דכתיב: 'אך צדיקים יודו לשעבר שבו יושב יושב 38  
את פניך'. תנו רבנן: חסידים הראשונים היו שודוין שעה אחת, ומתפללין שעה אחת, וחוזרין ושודוין שעה אחת, וכי מאחר ששודוין 39  
תשע שעות ביום בתפלה, תורתן היאך משתמרת, ומלאכתם היאך נעשית? אלא מתוך שהסידים הם - תורתם משתמרת, ומלאכתן 40  
מתברכת. 'אפילו המלק שואל בשלומו לא ישובנו'. אמר רב יוסף: לא שנו אלא למלכי ישראל, אבל למלכי אומות העולם - פוסק, 41  
מיתבי: המתפלל וראה אדם בא כנגדו, ראה קרין בא כנגדו - לא היא מפסיק, אלא מקצר ועולה! - לא קשיא: הא - דאפשך לקצר 42  
יקצר, ואם לאו - פוסק. תנו רבנן: מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, פא הגמון אחד ונתן לו שלום, ולא החזיר לו שלום. 43  
המתין לו עד שסיים תפלתו. לאחר שסיים תפלתו, אמר לו: ריקא, והלא כתיב בתורתך 'ידק השמר לך ושומר נפשך', וכתיב: 44  
'ונשמרתם מאד לנפשתיכם'. בשעתיה לך שלום למה לא החזרת לי שלום? אם הייתי חותך ראשך בספיר, מי היה תובע את דךך 45  
מפני? אמר לו: המתין לי עד שאפסיק בדרך, אמר לו: אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם, וכא הכרך ונתן לך שלום - היית 46

עלה ראש הפסגה – בדברי תפלה זו נתיצתי ארצות אבותי. וכפרתכם כפיכם 1  
– אי לאו גדולה תפלה, כיון דאמר 'למה לי רוב ודוכים? למה לי תו ויברשכם?' 2  
הא אפילו ודוכים לא ניהא ליה, אל תחשב – מילא כתיב 'את דמעותי תראה', 3  
שמע מנינה נראית היא לפניו, ואין צורך להחשב אלא שתתקבל לפניו. ונתתח 4  
אותה קריה כוול – טעמא דקריה כוול – ענין דהויא דמחצת ברזל 5  
התפסקה בניו לבנים, ומעין בה – מעצה 6  
נעששה בקשתו על ידי הארתה, סוף שאניה 7  
נעשית תנמצאת תחלתו מלפניו תנו. והיא 8  
כאב לב כשארם מעצה ואין האותו באה, 9  
תחלת – לשון חליו ותנוהו, ועיין חיים תחוא 10  
כאה – סופר של מקרא הוא, אלא קוה – 11  
והתחיל, ולא תפושך דרך, הא חזור וקוה. 12  
צדיקין חזקין – שיתחזק אדם בדם המיד בכל 13  
כיו. דרך ארץ – אמ אמתו הוא – לאמתוהו, 14  
אם כרחי הוא – לסחורוהו, אם איש תחמה 15  
הוא – למלחמתו. שלשים חיל – ראשי 16  
מיסת תבורות תולדות, לגיון וקשהו 17  
ונסטרין – שעות של שורה, כגון שלטון, 18  
והגמון, דוכים, ופחה, עולה – כמו עולות 19  
וקרבנות. גם אלה – מעשה העגל שאמר 20  
אלה אלהיך ישראל (שמות לב), ואנכי וזו 21  
מעשה סיני – שנאמר בה 'אנכי ה' אלוהיך' 22  
(שמות כ), וישיב ביתך – ודרה 'הקלוך', 23  
'ודו לשכך' – וחזר 'ישבו ישרים את 24  
פניך, תשע שעות – לשלש תפלות, תורתם 25  
משתמרת – בתוך לבם, שאין תלמודם 26  
משתנה, אבל למלכי אומות העולם פוסק 27  
– שלא יורגנו, ולא דאפשר בקצרו – כגון 28  
שסמוך לנגור תפלתו. 29



**ברכות. פרק חמישי – אין עומדין דף לג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קיא**

1 אכל עקרב פוסק – ונטלו. לפי שהעקרב מסוכן ליעקוף יותר משנחש מוכן לישוף. אין מעידין עליו – לומר לאשת: מת בעלך, להחזירה לנשא. פעמים שאין האריות  
2 רעבים ואין אוכלין אותו. נחשים ועקרבין – או זה או זה. מה מעידים עליו שמת, אלמא: מועד נחש לישוף. **אבן אצטא** – כשנפל עליהם הדחם הוחקרו. שור הם – שלא  
3 נניא אדם. מועד – שנח שלש פעמים. **ברקולא** – סל שחולץ בו תבן בראשו אוכל. ושרי **דגא** – לא דוקא, אלא כלומר: חזר ממנו הרבה. **בימי יבן** – מתוך שעבר  
4 ימי הסתיי שהארץ יבשה, ועכשיו רואה אותה מלאה דשאים חזר דעתו על יצר הרע. **ערוז** – מן הנחש והצב, שאין עוקץ זה עם זה וירצא משניהם ערוז. **את**  
5 **חורו** – שהוא יוצא משם. **זבת הערוז** –

6 מציאה בבלכות גדולות. אמרי במערבא: 1  
7 כשהערוז נשך את האדם, אם הערוז קודם 2  
8 למים – מן האדם, ואם האדם קודם למים 3  
9 – מת הערוז. ונעשה נס לרבי הנינא ונקבע 4  
10 מעין מתחת עקבו. **משנת** מוכרין גבורות 5  
11 נשפין – "משיב הרוח", שאינו לשון קשה 6  
12 אלא לשון הנהרה ושבת ושוואל – "יתן של 7  
13 ומטר", לשון קשה. **ההבדלה** "בחזון הדעת" 8  
14 – במראי אבן. **איתה** הוחנתרי. **גמרא** 9  
15 מתוך שהיא אבן – הוחכם וירע וזר להבדיל 10  
16 בין קדש לחול ובין טעם לטוהר. בין שתי 17  
18 אוחיות – בין שתי הכרות. במילתא דרב 19  
20 גדולה היא – בגמרא שצריכה נקמה – דרב 21  
22 גדול הוא. שתי נקמות הללו למה – אחת 23  
24 לרעה – להנקם מן הגויש שלא קבלו את 25  
26 הטהרה. ואחת לשוכה – כדאמרין בבבא 27  
28 קמא (ל"א) מפאה הופיע והפקיר ממנו 29  
29 לישורא: שור של ישראל שנחם שור של גוי 30  
31 – פטור. הופיע – גלה והפקיר כשלא קבלו 32  
33 את הטהרה. העשירי – לקנות יין. **בבעת** 34  
35 **על הכוס** – ואו נשתכה תקנת עורא, 1  
36 ובשורו חזעו – קבעוה בתפלה. והתקין 2  
37 דיךך אמרתה. בתחלה – כשעלו מן 3  
38 הגולה והיו הרוסקים. קדושת – קודש 4  
39 היום. מפני יבולת – משנשם אם ידעה 5  
40 שלא לחזור ולהתפלל, הא אם אבדה 6  
41 בתפלה – אינו צריך לאומרה על הכוס. 7  
42 **ואנא שמעתי** – אני שמעתי. חזר לראש 8  
43 – לתפלה ולבטח. 9

1 **מחזיר לז? אָמַר לו: לאו.** – וְאִם הָיִיתָ מְחֻזָּר לוֹ, מַה הָיָה 1  
2 עוֹשִׂים לְךָ? – אָמַר לוֹ: הָיָה חוֹתְכִים אֶת רֹאשׁ כַּסְפִּי. – 2  
3 אָמַר לוֹ: וְהָלַא דְּרִבִּים קַל וְחוֹמֵר, וְזָמַת אֶתְּהָא שְׁהִיִּית עוֹמֵד 3  
4 לְפָנַי מִלְּךָ בִּישׁוּר וְרַם, שְׁתִּיּוּם כְּאִן וּמְחַר בְּקַבְרֵ – כִּד, אֲנִי 4  
5 שְׁהִיִּית עוֹמֵד לְפָנַי מִלְּךָ מִלְּכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ בְּרִדְךָ 5  
6 הוּא, וְשָׂמַת חַי וְקַיָּים לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים – עַל אַחַת 6  
7 כְּמָה וְכְמָה! מִדּוּ נִתְפָּסִים אוֹתוֹ הַגְּמוּן, וְנִקְבַּר אוֹתוֹ חֶסֶד 7  
8 לְבִיתוֹ לְרִבְבוֹ. "אֲפִילוּ נָחַשׁ בְּרִדְךָ לֹא יִמְכַר אֶת-יָמִינוּ!" 8  
9 אָמַר רַב שֶׁשֶׁת: לֹא שָׁנוּ אֵלָּא נַחֲשׁ, אֲבָל עַקְרָב – פּוֹסֵק. 9  
10 **מיתבי: נפל לגוב אריות – אין מעידין עליו שמת, נפל להפירה מלאה נחשים ועקרבין – מעידין**  
11 **עליו שמת! – שאני החם, דאנא אצטא מקי. אמר רבי יצחק: ראה שוורים – פוסק, דתני רב**  
12 **אשועיה: מרחיקין משור תם המשים אמה, ומשור מועד – כמלאו עיניו. תנא משמיה דרבי**  
13 **מאיר: ריש תורא ברקולא – סליק לאנגרא, ושרי דרגא מתותף. אמר שמואל: הנה מילי – בשור**  
14 **שחור ויומיני ניסן, מפני שהשמן מרסק לו בין קרניו. תנו רבנן: משה במקום אדם שהיה ערוך**  
15 **והיה מויק את הבירות, באו והודיעו לו לרבי הנינא בן דוסא. אמר להם: הראו לי את חורו!**  
16 **הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור, יצא וישבו ומת אותו ערוך. נמלו על תפחו והביאו**  
17 **לביית המדרש, אמר להם: ראו בני, אין ערוך ממים, אלא התקא ממים. איתיה שנה אמרו:**  
18 **אוי לו לאדם שפגע בו ערוך, ואוי לו לערוך שפגע בו רבי הנינא בן דוסא. משנתא מוכרין**  
19 **גבורות שמים בתחית המתים ושאלה בברכת השנים, והבדלה בחזון הדעת; רבי עקיבא**  
20 **אומר: אומרה ברכה רבעית בפני עצמה; רבי אלעזר אומר: בהדא. גמרא** "מוכרין גבורות  
21 **נשמים". מאי טעמא? אמר רב יוסף: מתוך ששקלה בתחית המתים, לפיכך קבעוה בתחית**  
22 **המתים. "ושאלה בברכת השנים". מאי טעמא? אמר רב יוסף: מתוך שהיא פרנסה, לפיכך**  
23 **קבעוה בברכת פרנסה. "הבדלה בחזון הדעת". מאי טעמא? אמר רב יוסף: מתוך שהיא חקמה,**  
24 **קבעוה בברכת חקמה. ורבנן אמרי: מתוך שהיא חול, לפיכך קבעוה בברכת חול. אמר רב אמי:**

1 **גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה של חול. ואמר רב אמי: גדולה דעה שנתנה בין שתי אוחיות, שצאמרי: "פי אל דעות ה'". וכל**  
2 **מי שאין בו דעה אמר לדרם עליו, שצאמרי: "פי לא עם בינות הוא על כל בן שנתנה עושהו". אמר רבי אלעזר: גדול מקדש שנתנה**  
3 **בין שתי אוחיות, שצאמרי: "פעלת ה' מקדש ה'". ואמר רב אלעזר: כל אדם שיש בו דעה – באילו נבנה בית המקדש במינו; דעת**  
4 **תננה בין שתי אוחיות, מקדש נתן בין שתי אוחיות. מתקף לה רב אחא אוחיות: אלא משה, גדולה נשמה שנתנה בין שתי אוחיות,**  
5 **שצאמרי: "אל נקמות ה'!" אמר ליה: אין, במילתה מיהא גדולה היא. והיננו דאמר עפילא: שתי נקמות הללו למה? אחת לשוכה**  
6 **ואחת לרעה, לשוכה – דכתבי: "הופיע מהר פארן", לרעה – דכתבי: "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע". "לפי עקיבא אומר אומרה**  
7 **ברכה רבעית" בו. אמר ליה רב שמן בר אבא לרבי יוחנן: מקדי אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות**  
8 **והבדלות, נחיו היכן תקוין! – אמר ליה: בתחילה קבעוה בתפלה, העשירו – קבעוה על הכוס, העניו – חזרו וקבעוה בתפלה, והם**  
9 **אמרו: המגדיל בתפלה צריך שיקביל על הכוס. איתמר נמי, אמר רבי חיאי בר אבא אמר רבי יוחנן: אנשי כנסת הגדולה תקנו להם**  
10 **לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות. בתחלה קבעוה בתפלה, העשירו – קבעוה על הכוס, חזרו והעניו – קבעוה בתפלה, והם**  
11 **אמרו: ומתחיל בתפלה צריך שיקביל על הכוס. איתמר נמי, רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו: המגדיל בתפלה צריך שיקביל על הכוס.**  
12 **אמר רבא, אומריבין אשבעו: מעה ולא חזירי בברכות נשמים בתחית המתים וישאלה בברכת השנים – מחזירין אותו, והבדלו**  
13 **"בחזון הדעת" – אין מחזירין אותו, מפני שכולו לאומרה על הכוס! – לא תימא: "מפני שכולו לאומרה על הכוס", אלא אמר, "מפני**  
14 **שאומרה על הכוס". איתמר נמי, אמר רבי בנימין בר יפת: שאל רבי יוסי את רבי יוחנן בצדו, ואמר לה, רבי שמעון בן עקיב דמן**  
15 **צור את רבי יוחנן, ואנא שמעתי: המגדיל בתפלה, צריך שיקביל על הכוס, או לא? ואמר ליה: צריך שיקביל על הכוס. איבעיא ליה:**  
16 **המגדיל על הכוס, מהו שיקביל בתפלה? – אמר רב נחמן בר יצחק, קל וחומר מתפלה: ומה תפלה דעיקר תקנתא היא – אמרי:**  
17 **המגדיל בתפלה צריך שיקביל על הכוס, המגדיל על הכוס, דלאו עיקר תקנתא היא – לא כל שפגו? תני רב אחא אריבא קמיה דרב**  
18 **היננא: המגדיל בתפלה משוכח יותר ממי שיקביל על הכוס, ואם הכדיל בון וכו' – ינחור לו ברכות על ראשו. – הא נופא קשיא!**  
19 **אמית: המגדיל בתפלה משוכח יותר ממי שיקביל על הכוס, אלאמא: תפלה לחזיה סני, וחדר תני: אם הכדיל בון וכו' – ינחור לו**  
20 **ברכות על ראשו, ויפון דנפיק ליה בתדא – אפסור, והוא ברכה שאינה צריכה; ואמר רב ואתימא ריש לקיש, ואמרי לה רבי יוחנן**  
21 **וריש לקיש דאמרי תרויהו: כל המבדיל ברכה שאינה צריכה – עובר משום "לא תשא" אלא, אימא הכי: אם הכדיל בון ולא הכדיל**  
22 **בון – ינחור לו ברכות על ראשו. בעא מיניה רב הקדא מרב ששתי: מעה בון וכו', מהו? אמר ליה: מעה בון וכו' – חזר לראש**

1 הלכתא מאי – המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס, או לא. ביום טוב שחל  
 2 לזוית אחר השבת – שאין מתפללין "אתה חונן". דבי גרסין: הלכה מבבבל דרפליגי  
 3 ולא פליגי והא פליגי רבנא אימר דרפליגי רבנא בשאר ימות השנה ביום טוב שחל  
 4 לזוית אחר השבת, ומי פליגי והא פליגי רבי עקיבא אטו כל השנה מי בעדין כרבי  
 5 עקיבא השתא עובדי וכו' – רבי פריך.

6 אמר ליה רבי יודא הלכה מבבבל דרפליגי? 1  
 7 בתמיד, ופריך הגמרא: ולא פליגי? והא פליגי? 2  
 8 רבנא וכו'. והא פליגי רבי עקיבא – לזמרה 3  
 9 ברכה רביעתא לעצמה, ואינטיך למישר 4  
 10 הלכה כרבי אליעזר לאפיק מדרבי עקיבא. 5  
 11 אבן כל השנה כולה מי בעדין כרבי עקיבא? 6  
 12 השתא עובדי כותיה – דרפליגי? למישר 7  
 13 הלכה כרבי אליעזר. הלכה – ומאן דאמר 8  
 14 "הלכה" – דרשין לה בפרקי, ומאן דאמר 9  
 15 "מטיך" – מדרש לא דרשין בריבם, אבל 10  
 16 ארורי מורטין לחדד לעשות כרבי אליעזר 11  
 17 ביום טוב שחל להיות באחד בשבת, ומאן 12  
 18 דאמר "נרצין" – ארורי נמי לא מורטין, ואי 13  
 19 עבדי לא מהדרינן עובדא. מודים – הכמני 20  
 20 לרבי אליעזר מיום שחל להיות אחר 21  
 21 השבת. מקום דרבי חייא בר אבא ביך – 22  
 22 שדדו נדקש בלשון רבו, וקובע בו סימנים 23  
 23 שלא יתחלפו לו "נראין מטיין" או "במודים". 24  
 24 כרחבא – שהיה מדקדק בלשון רבו ואומר 25  
 25 "טטור כפול הדי". ואף על פי שבשלש משנה 26  
 26 קודרו "אצטבא", בפסחים ובסוכה "על גב 27  
 27 אצטבא" – הוא דקדק בלשון רבו ולא אמר 28  
 28 "אצטבא כפולה היתה", יש פתורי לא 29  
 29 דרובא מדימר רבי יהודה דייק ספיק 30  
 30 דרובותיה אי מרביי יהודה אי מרבי יהודה. 31  
 31 וקסאי לו בגוה טובא, תדא: דרחבא לא ראה 32  
 32 רבי יהודה מטיין, לא רבי יהודה כרבי אליעזר 33  
 33 ולא רבי יהודה נשיאה, ועוד: כולוה אמורא 34  
 34 נמי דייק לומר דבר בטם אמורו. ועוד: ליכא 35  
 35 למישר מהא דייק לישנא דשמעתא, אלא

36 ספיק דרבוותא. כסין כפול – אצטבא וזו לנפסי מו, בדיקף עובל, לישב שם. לא  
 37 האי ידענא בו' – לא "נראין" ולא "מודים" ולא "מטיים". ותודיענו – לומר במקום  
 38 'ותתן לנו ולבשיגעו' בכין קדושת שבת בקדושת יום טוב' וכו' "ידברת קדושת את  
 39 עמך ישראל בקדושתך" יאמר: 'ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה' וכו', ומסיים  
 40 "מקדש ישראל והמונים". **משנה האמר** –

41 בתפלתו. על קן צפור יגיעו חרמין – אנשים  
 42 שהיו מראים עצמם כמתכוונים להעמיק  
 43 בלשון תחנונים, ואומרים: 'ירחם ותנן אתה,  
 44 ועל קן צפור יגיעו חרמין, שאמרת לשלח את  
 45 האם'. או שאומר: 'על טוב שאתה עושה לנו  
 46 זוכר שמך', או שאומר: 'מודים מודים' –  
 47 מתעקשין אותו. **גמרא** שמשיל קנאה –  
 48 לומר: על אלה הם, ולא על שאר ברייתו.  
 49 מרדיו – מצותיו, והוא לא לרחמים עשה,  
 50 אלא להטיל על ישראל חקי מרדיו, והוא יע  
 51 שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגורתי חוקתי,  
 52 אף בדברים שיש לטען ולגמגם להשיב  
 53 עליהם, ולומר נמי צורך במצוה זו, ודבא נמי  
 54 להודיע לאביו הוא רבני – ששיב לו מה  
 55 שהשיב. אי לאו דאמינאנו משה – "האל  
 56 הגדול הגבור הגורא אשר לא ישא פנים ולא  
 57 יקח שחור" (דברים י). ויבטונו בתפלה –  
 58 כשהתפלל עורא על מעל הגולה, בספר  
 59 עורא (נחמיה ח). הכל כירי שמים – על  
 60 גורא על טעם דבי הקדוש כרין הוא, כגון  
 61 ארוך, קצר, עני, עשיר, חכם, שוטה, לבן,  
 62 שחור, וחבל כירי שמים הוא. אבל צדיק ורשע  
 63 שווין על על ידי שמים, את זו מסר בידו של  
 64 אדם. ותן לפני שתי דרכים, והוא יבחר לו  
 65 דתא שמים. מילתא מילתא ותני לה = כל  
 66 תיבה ותיבה חזרו וטוה – מגתה היו, שתוקי  
 67 כשמתקין ליה, שאין זה רומח ושמעל  
 68 עליו שתי מלכות, אלא למתלוצץ, אמר  
 69 פסוק שלם ותני ליה – משתקין ליה, ומדחי  
 70 כשזור רשיחו.

הברוא

71 ומני ששון ותני נדבה, ותורישנו קדושת שבת וכוברו מועד ותניגת הרגלו בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלה, והא יום  
 72 השביעי מששת ימי המעשה קדושת, הבדלה וקדושת את עמך ישראל בקדושתך, ותתן לנו' וכו'. **משנה האומר**: 'על קן צפור יגיעו  
 73 חרמין' "על טוב יזכר שמך", "מודים, מודים" – משתקין אותו. **גמרא** בשלמא "מודים, מודים" משתקין אותו - משום דמימי  
 74 בשתי רשויות, "על טוב יזכר שמך" נמי - משמע על המזכה ולא על הרעה, ותנן: חייב אדם לְכַרֵּךְ על הרעה כשם ששִׁמְרָךְ על  
 75 המזכה. אלא "על קן צפור יגיעו חרמין" מאי מעמא? - פליגי בה תרי אמוראי כמעמא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר יבדאי, חד  
 76 אמר: מפני שמשיל קנאה כמעשה בראשית, וחד אמר: מפני שעושה מהותו של הקדוש ברוך הוא הרמים, ואין אלא גזרות. ההוא  
 77 דנחית קמיה דרבה, ואמר: "אתה חסד על קן צפור, אתה חוס ורחם עלינו". אמר רבה: כמה ידע הוא צורבא מרבנן לרציו למריה!  
 78 אמר ליה אבי: והא "משתקין אותו" תנן! ורבה נמי - לחדווי אביו הוא דבעי. ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא, אמר: 'האל הגדול  
 79 הגבור והגורא והאדיר והעזו והיראו החזק והאמין והגדאי והגבדך". המתין לו עד דסיים, כי סיים אמר ליה: סימיתניהו ככולוהו  
 80 שבחי דמרך? למה לי כולי האי? אן הני תלת דאמינן - אי לאו ויאלמנה משה רבנו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה  
 81 ותקנינהו בתפלה - לא הוינן יכולין למימר להו! ואת אמרת כולי האי ויאלמנה! מישל למך בשר דם שהיו לו אלקים דניתי ורב,  
 82 ותו מילסין אותו בשל פסח, ותלא גנאי הוא לו! ואמר רבי חנינא: תבל כירי שמים - חנין מילתא שמים, שצאמר: 'עמתי ישראל  
 83 מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם לראה". אפוי יראת שמים מילתא ויזכרת היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי:  
 84 אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גניו אלא אוצר של יראת שמים, שצאמר: "יראת ה' היא אוצר" -! אין, לגבי משה מילתא ויזכרת  
 85 היא. דאמר רבי חנינא: משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו - דומה עליו ככלי קטן, קטן ואין לו - דומה עליו ככלי  
 86 גדול. "מודים, מודים" - משתקין אותו". אמר רבי יודא: כל האומר "שמע, שמע" - כאומר "מודים, מודים" דמי. מיתוכי: הקורא את  
 87 שמע וכופלה - הרי זה מגנה; ומגנה הוא דהו, שתוקי לא משתקין ליה - לא קשיא, הא - דאמר מילתא מילתא ותני לה, והא  
 88 דאמר פסוקא פסוקא ותני ליה. אמר ליה רב פפא לאביו: ויילמא מעיקרא לא פון דעמיה, ולבסוף פון דעמיה? - אמר ליה:  
 89 הברוא



1 קידה על אפיס – ומייתוי קרא. אף על גב דאשכחן נמי בעינן אחו, ליש דרסק  
2 ליה מקבלה דקידה על אפיס, ומייתוי קרא דמסייעו. **הוינא** לאבי ורבא  
3 דמצלו אצלי – פירושו שהיו טמין על צדיהן. **וכוין** לבו באתח מוק – והא  
4 דאמרינן בסוף פרק "תפלת השחר" (ל.ב.) לעולם ימור אדם דעתו, אם יכול לכיין  
5 – יתפלל, ואם לאו – אל יתפלל, של שלפרש  
6 החם ונמי בארוח מהן.  
7 **חציו** עלוי מאן דמצלי בבקתא – ואם  
8 התמו: הכתיב ויצא יצחק לשוח  
9 בשדה (בראשית כד) יש לומר: ורהם מייר  
10 ברה המוריה, דכאמרינן בפסחים פרק  
11 "האשה" (פ.מ.א.): לא יצחק מירי בשדה  
12 וכו'. אי נמי: בקתא דרבא מירי בבקעה,  
13 במקום שרועלין שם בני אדם לעבור והולכי  
14 דרכים.  
15 **כסוי** חטאה – ועטמא: לפי שאו מתביש  
16 על חטאו. אבל אם מפרש חטאיו  
17 דומה שאינו מתביש עליו, ואמרין לעיל  
18 שם פרק קמ"א (וכ.ב.) כל העושה דבר ומתבייש –  
19 מחוללים לו מיד.

הדרן עלך אין עומדין

15 בהודא תחלה וסוף. אמרי ליה רבנן: אמאי קא עביד מר הכי? – אמר להו: הוינא לרב נחמן  
16 דכרע, והוינא ליה לרב ששת דקא עבר רבי. והתניא: הבורע בהודא – הרי זה מנהגו! –  
17 הוינא – בהודא שפ"לל". והתניא: הבורע בהודא והבודא של "הלל" הרי זה מנהגו!  
18 כי תניא הוינא – בהודא דברכת הפסח. **משנח** מתפלל וטעה – סימן רע לו, ואם שליח  
19 צבור הוא – סימן רע לשולחיו, מפני ששלומו של אדם כמותו. אמרו עליו על רבי הנינא בן  
20 דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר: זה חי וזה מת. אמרו לו: מפני אהה יודע? אמר להם:  
21 אם שגורה תפלתי בפי – יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו – יודע אני שהוא מטרור. **גמרא**  
22 אדתיא? אמר רב הוינא אמר רב ספרא משום רב רבי: בי"בבות". איא דמתני לה אברייתא:  
23 המתפלל צריך שקיבו את לבו כבולן, ואם אינו יכול לכיין כבולן – יכוין את לבו כאחת. אמר רבי הוינא אמר רב ספרא משום רב  
24 רבי רבי: בי"בבות". אמרו עליו על רבי הנינא וכו'. מאי הני מילי? אמר רבי יהושע בן לוי, דאמר קרא: "בזרא גיב שפתים שלום  
25 שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ודפתיו". אמר רבי הוינא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים בולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו  
26 לתלמיד חכם ולעושה פרקמיתא לתלמיד חכם, ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי תנאים עגמן – ענין לא ראתה אלהים  
27 ואתקד עשה להם למוכה לו". ואמר רבי הוינא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים בולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם  
28 תבא – ענין לא ראתה אלהים ואתקד". ופליגי שמואל, אמר רבי שמואל: לא בין היום היום לימות המשיח אלא שעבור מלכות  
29 בלבד. **שנאמר:** "כי לא יחדל אבינו מקרב הארץ". ואמר רבי הוינא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים בולן לא נתנבאו אלא לבעלי  
30 תשובה, אבל צדיקים גמורים – ענין לא ראתה אלהים ואתקד". ופליגי דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שעבלי תשובה עומדין  
31 – צדיקים גמורים אינם עומדין, **שנאמר:** "שלום שלום לרחוק ולקרוב", לרחוק ברישא והדר לקרוב. ורבי יוחנן אמר קד: מאי "רחוק"  
32 – שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא, ומאי "קרוב" – שהיה קרוב לדרב עבירה, ונתירוק מפניו השתא. מאי "ענין לא ראתה"? אמר  
33 רבי יהושע בן לוי: זה הן המפורע בעניניו מששת מי בראשית. רבי שמואל בר נחמני אמר: זה ערן שלא שלטה בו עין כל ברה. **שמואל**  
34 **שמואל** תאמר: אדם הראשון היכן היה? – בגן. **שמואל** תאמר: הוא גן, הוא ערן – תלמוד לומר: "ונחר ויצא מערן להשקות את הגן",  
35 גן לחוד וערן לחוד. תנו רבנן: מעשה שהחלה בנו של רבן גמליאל. שגר שני תלמידי תנאים אצל רבי תנינא בן דוסא לבקש עליו  
36 רחמים. פנין שרדן אותם, עלה לעלייה ובקש עליו רחמים. בירדותו, אמר להם: לבו – שהתלה חמה. אמרו לו: וכי נבא אתה?  
37 אמר להם: לא נבא אנכי ולא נבא אבתי, אלא קד מובלתי: אם שגורה תפלתי בפי – יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו – יודע  
38 אני שהוא מטרור. ושבו רבכיו וכווננו אותה שגרה. וישבאו אצל רבן גמליאל, אמר להן: העבודה! לא חסרתם ולא הוטרפתם, אלא  
39 קד היה מעשה, באותה שעה חלצתו חמה ושאל לנו מים לשתות. ושוב מעשה ברבי הנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי  
40 יוחנן בן זבאי, וחלה בנו של רבי יוחנן בן זבאי. אמר לו: הנינא בני, פקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין פרסיו ובקש עליו רחמים  
41 – ויהיה. אמר רבי יוחנן בן זבאי: אלמלי הטיח בן זבאי את ראשו בין פרסיו כל היום כולו – לא היו משניחים עליו. אמרה לו אשתו:  
42 וכי הנינא גדול ממך? אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך. ואמר רבי הוינא בר אבא  
43 אמר רבי יוחנן: אל תפלה אדם אלא בבית שיש שם הלכות, **שנאמר:** "וכוין פתיחן ליה בעלייתא לקבל ירושלם". אמר רב כהנא:  
44 חציו עלי מאן דמצלי בבקתא, ואמר רב כהנא: חציו עלי מאן דמפרש חמיה, **שנאמר:** "אשרי נשוי פשע כסוי חמיה".

1 כהן גדול בסוף כל ברכה – כל מה שהוא גדול ביותר צריך להנעיר ולהשפיל  
2 עצמו. אינו זוקק – עד שיגמורו. קם מלפני מוכח ה' מברוע – וירשיה קרא: ויחיד  
3 בכלות שלמה להתפלל, והדר: יקם מברוע. **אמצה** – לשון משתעשע ממנו. **דמצלו**  
4 **אצלו** – כשנפולין על פניהם און פושטין ידיהם ורגליהם, לאב נטין על צדיהן.  
5 בתחלה – כוונת חזיתא חלל מן דרבי –  
6 תחלה וטקו. בהודא חלל – "הדרו להי כי  
7 טובי, **משנה** אם שגורה – אם סודיה  
8 תפלתו בפי במרובה ואני כבשל, ותתני  
9 נובעת מלבי אל פי, כל מה שאני חפץ  
10 להאריך בתחוננים. שהיו מטרור – החולה.  
11 לשון אחר: ולשון טורפין לו תפלתו בפני,  
12 כלומר: תפלה שתתפללו עליו מטרופת  
13 וטרודה מננו וצתה מקובלת. **גמרא** **אדייא**  
14 תריבא. ובאיון מן הברכות הוי טעות  
15 דמיון דין – **באבות** – שהיו תולה התפלה.  
16 רמז הוא שאין חפץ בה. **בורא גיב שפתים** –  
17 כשנוכח ברא אבא – אז מוטב על  
18 השלום. לא נתנבאו – הטובות והרחמות.  
19 עין לא ראתה – לא נראית ולא נגילת לשום  
20 נביא. רחוק – שודיה רחוק כל ימיו מן  
21 העבירה, והניין צריך מעיקרו. חלצתו חמה  
22 – שפלתו, נשלה מנפיו החמה, הוא החולי  
23 הקדוה. חלצתו – לשון הלץ ממה לא  
24 חסרתם – שעה. כעבד – מן בתי, כנס  
25 ויצא שלא בראשות כשר לעיני המלך –  
26 שאינו רגיל לבא לפניו. הלכות – שגורמן  
27 לו שיכוין לבו, שהיו מסתכל כלפי שמים  
28 ולבו כנענ. דמצלי בבקתא – בבקעה,  
29 שכחאו במקום צניעות חלה עליו חמיה.  
30 מלך, ולבו נשבו.

הדרן עלך אין עומדין

1 כהן גדול בסוף כל ברכה – כל מה שהוא גדול ביותר צריך להנעיר ולהשפיל  
2 עצמו. אינו זוקק – עד שיגמורו. קם מלפני מוכח ה' מברוע – וירשיה קרא: ויחיד  
3 בכלות שלמה להתפלל, והדר: יקם מברוע. **אמצה** – לשון משתעשע ממנו. **דמצלו**  
4 **אצלו** – כשנפולין על פניהם און פושטין ידיהם ורגליהם, לאב נטין על צדיהן.  
5 בתחלה – כוונת חזיתא חלל מן דרבי –  
6 תחלה וטקו. בהודא חלל – "הדרו להי כי  
7 טובי, **משנה** אם שגורה – אם סודיה  
8 תפלתו בפי במרובה ואני כבשל, ותתני  
9 נובעת מלבי אל פי, כל מה שאני חפץ  
10 להאריך בתחוננים. שהיו מטרור – החולה.  
11 לשון אחר: ולשון טורפין לו תפלתו בפני,  
12 כלומר: תפלה שתתפללו עליו מטרופת  
13 וטרודה מננו וצתה מקובלת. **גמרא** **אדייא**  
14 תריבא. ובאיון מן הברכות הוי טעות  
15 דמיון דין – **באבות** – שהיו תולה התפלה.  
16 רמז הוא שאין חפץ בה. **בורא גיב שפתים** –  
17 כשנוכח ברא אבא – אז מוטב על  
18 השלום. לא נתנבאו – הטובות והרחמות.  
19 עין לא ראתה – לא נראית ולא נגילת לשום  
20 נביא. רחוק – שודיה רחוק כל ימיו מן  
21 העבירה, והניין צריך מעיקרו. חלצתו חמה  
22 – שפלתו, נשלה מנפיו החמה, הוא החולי  
23 הקדוה. חלצתו – לשון הלץ ממה לא  
24 חסרתם – שעה. כעבד – מן בתי, כנס  
25 ויצא שלא בראשות כשר לעיני המלך –  
26 שאינו רגיל לבא לפניו. הלכות – שגורמן  
27 לו שיכוין לבו, שהיו מסתכל כלפי שמים  
28 ולבו כנענ. דמצלי בבקתא – בבקעה,  
29 שכחאו במקום צניעות חלה עליו חמיה.  
30 מלך, ולבו נשבו.

**ברכות. פרק שישו - כיצד מברכין דף לה עמוד א - מתוך מהדורות "אבן ישראל - (שטיינזילץ)" קיט תוספות**

1 **משנה** כיצד מברכין וכו' חזין מן היין - שמתוך חשיבותו כבעו לו ברכה לעצמו,  
 2 וכן הפת. **בורא מיני דשאים** - לפי שיש בכלל פרי האדמה רשאים חרשים  
 3 כגון קטניות, ורבי יהודה בעי הדבר ברכה לכל מין ומין. **מברא** קדש תלולים -  
 4 בנטע קדש תלוי. ושמשעו שני התלולים טען באבילתו כשתאכלנו בשנה הרביעית  
 5 שהוא מתוך אבילתו. **חמי מביע** ליה -

6 "תלולים" לשון תלולים; חד מנייהו אתא  
 7 לארזי; אחליה חדרא אבילת, והציאותו  
 8 תולעין; לא פירין אם באת לאוכלי חזין  
 9 לירושלים, חד: ללמדך שלא נאמרה תורה  
 10 רבעי אלא בכרם. שנאמר "תלולים" -  
 11 דבר שמהללין בו טעון הלול, וחדו יין, שאין  
 12 אוטרים - הלזים שיר של קרוב במקדש  
 13 אלא על היין, בשמטתו נטב מותב. תניא  
 14 **למאן דאמר בו'** - כולה סימנא דברכה הוא.  
 15 והכי קאמרנא הניחא ואת דילפת ברכה ואתא  
 16 למאן דתני "טען רבעי" - רדתי ליה כל  
 17 פירות האילן במתור רבעי, ולא ירש הובא  
 18 דבר טעון הלול בעת הלול - אייתר ליה חד  
 19 הלול לברכה. **מאי איבא לסימא** - הא  
 20 מביע ליה למרש שאן חבל אלא במקום  
 21 הלול. חד תני כרם רבעי - בכל מקום שיש  
 22 משהו טען רבעי וכו' איתר "כרם". תניא א'  
 23 יליף בנתיבה שוה - הריש למתלה בנתיבה  
 24 שוה, ואיתר ליה חד "הלול" לברכה.  
 25 **אשכנזי לארזי** - דאשכנזי בברכת המזון.  
 26 דכתיב: "ואכלת ושבעת וברכת" (דברים ח).  
 27 תיב "היב בעוללות" - וכינרנא לתלול" לקרא  
 28 ט. חזי "אשכנזי" כהן אלא שרן חזי פסגין  
 29 לא בתה ולא טענות? אלא שרן חזי חזית  
 30 עובים. קמה תוכיב - דאשכנזי דארצה  
 31 דרמנא ברכה, דכתיב: "ואכל בל לחם" וכו'  
 32 (דברים ח). וסמך ליה: "ואכלת ושבעת  
 33 וברכת". צד מוכח - יין לנסכים, וסלת  
 34 למנות. שנקע מינין - דאומרים בארץ.  
 35 וזוהו עידידו (יהו) (דברים ח) וכו' וכו'.  
 36 כתיב: "ואכלת ושבעת וברכת". שכן מעינים  
 37 בכרם - דהכי אמרין במנחת (פרט).  
 38 נאמר כן אומר, "כי באתי אל פירא -  
 39 (דברים ח) ואתן לך את הארץ אשר אתה  
 40 עטרתה. מה הלול שבת הארץ - אף כאן  
 41 שבת הארץ. אלא כמראה הוא - דלתרווידי  
 42 אית ליה פירא; למאן דתני "כרם" וליף  
 43 ברכה משבעת המינים איבא פירא - שכן  
 44 טעונים כרמים. ואתא דתני טען רבעי איבא  
 45 לפיכך - דהתני חזין נטעיה רבעי איבא  
 46 נטעה מנלן? אלא כמראה הוא, ודיכין נטעה  
 47 צריך להורות לפי שביבא. מעל - כנתיבה  
 48 מן ההקדש, דכתיב: "ואתן הארץ ומולאה",  
 49 כדאמרין לקמן. לאתי ברכה - הרי היא  
 50 לפני אדם.

1 **כיצד** מברכין. לא שייך להקשות: תנא הויא קדשן "כיצד", כדפריך ברש  
 2 מכליתן (א. -) משום דהבא סברא הוא לברך, כדמסיק בגמרא דאסור  
 3 ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה. אי נמי, יש לומר: דקאי אמתינין ד"מי שמתר"  
 4 (ב.א.), דקתני: בעל קרי מברך לארזי ואינו מברך לפניו, והכי נמי שייך הבא לברך  
 5 על כל דבר הדבר, על כן קאמר הבא לברך.  
 6 מברכין.

7 **אחילת** חדרא אבילת - תנייהו למיה ל'  
 8 קרא; הא בפרק בתרא קדושין  
 9 (ד.ב.ג.) גמירין 'קדש' 'קדש' ממעשר שני. אם  
 10 כן נילף ממעשר שני וכו' לומר: אי לא קרא  
 11 'ד'תלולים', הוה אמנא דארבעה נילף  
 12 ל'חומרא קדש' 'קדש' שתרביע ואין לו  
 13 פרוין. עד פירש רבני דים בתן. אי איהתם,  
 14 הוה אימאי כן מעשר שני ממש. ודקא בזמן  
 15 דה'תלולים' שוה כונו בשנה ראשונה ושנה  
 16 רביעית וחמישית לשמטה נוהג הלול, אבל  
 17 שלישית וששית משמער עני דוקא - אימא  
 18 לא, קא משמעין קל' תלולים.  
 19 **שאין** אומרים שירה אלא על היין -  
 20 פירוש: אין אומרים שירה על שום  
 21 אבילת מכותב, מזה זרקה רמים ונסך המים,  
 22 כי אם על היין. אבל ודאי מעיני שירה לא  
 23 יין, כגון הלל שבתשעת פסחים (תמיד נשחט  
 24 ט.ד.א.).

25 **ולמאן** דתני רבעי רבעי וכו' - ועתה קיימא  
 26 לן הרבעי נוהג אף בחוץ לארץ.  
 27 מההוא. בכרם נוהג אף בשאר אילות, דכל  
 28 מילתא בארץ הלכה כמותו חוץ לארץ.  
 29 וכבר רבעי בזמן הזה מחולץ על שוה  
 30 פרושה, ושחוק ומטילי לתור. וכן מפורש  
 31 בשאלות דרב אקא ופרשת קדושים סימן  
 32 ק.

33 **ואתי** נמי זית במה חזר. ואם האמר: איבא  
 34 למפרך: מה לחזר השוה שכן חייבים  
 35 בלקט, פרט בכרם היינו לקט, מה שאין כן  
 36 בבית דאין בו לקטו ויש לומר: נדחיא ליה  
 37 למפרך פירכא אפילו יתא העד השוה חשוב  
 38 למיזוי זית מעינה, מכל מקום קאמר דשאר  
 39 מינים לא עד מעינה.  
 40 **תינת** לארזי - ועדיק ברכה לארזי,  
 41 כדכתיב: "ואכלת ושבעת וברכת".  
 42 **לפניו** ולא כל שכן - לאו קל וחומר הוא.  
 43 דאם כן תהא ברכה דלפניו מדאורייתא,  
 44 וליעיל פרק "מי שמתר" (ב.א.א.) משמע בני  
 45 בעל קרי דלאו דאורייתא הוא. ואפי' רבי  
 46 יהודה לא פליג אלא משום דשעשא כחלכות  
 47 דרך ארץ (שם ב.א.א.).

48 **דבר** שאן גרולו מן דחקקע - כגון שש  
 49 חזלב. ואם תאמר: מאי איריא שבו,  
 50 אפילו ידוקו נמי לא אתאי ליה ויש לומר,  
 51 דאיבא למימר: קמה תוכיב. ופירוש יש  
 52 דאמר: גריסי: דילאו בר נטעה מנין, וליבא  
 53 למימר דאתא משאר אילות, ואיבא  
 54 סברא דהוה אסור לארם שיהנה בו - וקרא  
 55 דנסיב לעיל - אשכנזי בעלמא. והגמרא  
 56 היה סבור מתחלה לדמור גמור הוא.  
 57 כאן

37 **וזהו** מצד מותב אחי? מהל כהדיא פתיב פיה "כרם", דכתיב: "ויבער מגדש ועד קמה ועד  
 38 כרם וזה!" אמר רב פפאי: "כרם וזה" - אקר, "כרם" קמחא - לא אקר. - מכל מקום קשיא:  
 39 מה להצד השוה שבהן שבו יש בהן צד מותב? אלא: דלויף לה משבעת המינים, מה שבעת  
 40 המינים דבר שנהנה ומעון ברכה - אף כל דבר שנהנה מעון ברכה. - מה לשבעת המינים שבו  
 41 חייבין בכבודו? ועוד: התינת לארזי, לפניו מניין? - הא לא קשיא, דאתי בקל וחומר: כשהוא  
 42 שבע מברך - כשהוא רעב לא כל שבו? ולמאן דתני "נטע רבעי" - הא תינת כל דבר נטעה,  
 43 דלאו בר נטעה, כגון פירא ביצים ודומים, מנא ליה? אלא, קרא הוא: אסור לו לאדם שנהנה  
 44 אסור לו לאדם שנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, וכל שנהנה מן העולם הזה בלא ברכה - מעל. מאי תפתייה - ילך אצל חכם. -  
 45 ילך אצל חכם - מאי עביד ליה? הא עביד ליה איסורא! - אלא אמר רבא: ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות, כדי שלא יבא  
 46 ליה מעילה. אמר רב יהודה אמר שמואל: ליה הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה - כפילו נהנה מקדש שמים, שגמרו: "לה" הארץ  
 47 וגמלוהי". רבי לוי גמי: פתיב פיה "לה" הארץ ומולאה", כתיב: "השמים שמים לה" והארץ נתן לבני אדם" - אלא קשיא, פאן - מן הארץ, ברכה,

1 כאן לאחר ברכה - וכן בפיר' "כל כתיב" (שבת קט"א). אמרו:ן כשהיו ענינים  
השולחן היו אומרים 'לה' הארץ ומלאוה', וכשהיו מסלקין השולחן היו  
3 אומרים 'השמים שמים' לה' והארץ נתן לבני אדם'.

4 כאן במום שישאל עשין רצונו של מקום שנאמר 'ואספת דגון' - ואם תאמר:  
5 והא לקמן במום שאין שישאל עשין

6 רצונו של מקום מוקמה ליה ויש לומר: 1  
7 דמיייר היא שיעשין רצונו, אבל אין עשין 2  
8 רצונו כל כך, ודאינן עדיקים גמורים. ועוד יש 3  
9 לומר: דפליג ליה אהא דלא דלקמן, שבא לפרש 4  
10 מה בין עששים ואין עשין, והבא בעששים ואין 5  
11 עששים כי פירדש נהנה. 6  
12 דרך טרקסמן - פי' שיש רשי' היינו 7  
13 אדורייא, אבל מורגנן גם חצי 8  
14 קובעה, כדמשמע בר' יצחק דרפ"ק (נהד 9  
15 מנא.) איהו רחמי שפירי במשע' וכו', וכן 10  
16 מוכח בפרק 'המביא' (ביצה להא.). 11  
17 טובא ירד - מנאן משמע אסור לשתות 12  
18 וכן כעיר פסח מן המנהג והעמלה. 13  
19 ואם רוצה לשתות צריך לשתות הרבה, 14  
20 דטובא מגירי גריה.

1 נזול להקדוש ברוך הוא - את ברכת. ונכנס ישראל - שכשחטאו הפירות לוקן.  
2 אין פשע - ולפי שהוא מקיל, רואים האחרים ולמדוין ממנו לעשות כן, ליהנות מן  
3 העולם בלא ברבה. ולכן נקרא זה המקיל 'חבר לאיש משותף'. 'ירושלם כן גנב -  
4 שהטא והחטיא את ישראל, כל הוא חוטא ומחטיא. במום שיעשין רצונו - הרגן

5 שהטאן ועששים רצונו - ונטלו ומראה  
6 להם שהוא שלו. דרביס ככתבן - שלא  
7 יתיר בדרך ארץ. הנהגת כהם - עם דברי  
8 תורה. מנע דרך ארץ - שם תבא ליה  
9 צורך הבריות סופר ליבטל מדברי תורה.  
10 אפשר - תמימה: אפשר כדברך? 'בייבי ניסן  
11 שלום, ויני קעציר. ביני' תשרי' - הדיבת הגתות  
12 והיבסיס. דרך מרקיטסון - דרך שעיר החצי  
13 הדיבת פני הבית - פתח בניסה ויבאל. אין  
14 חזיתו מתחייב כמעטע' - מן התורה. אלא  
15 אבילת עבק אסור לאבול מדרבנן. וכן אפי'  
16 ויהוה ליה בורא פרי הפרי, שהפרי קרוי  
17 'ריאה', ואין זו בריאה שמים כי בירי אדם היא  
18 'זריאה', אבל גבי נפן - הגופן הוא העין,  
19 והענבים הם פרי הגופן. חמרא זיין - להכי  
20 חשיב לקבוע לו הברכה לעצמה. ואמר בר  
21 הונא - הא דקתני מותר במים ובמלא אסורו  
22 וביבא אבילת ומשקין - לאו באמורו קומן  
23 מנוח עלה, דאין 'מנוח' אלא משמלת מנין וכו'  
24 חטיקן שיעורין ובוסתין שמשלת שיעול  
25 ושיפין. וכל באמורו 'כל וכו' עליו קומי'. כל  
26 מילי נהי דלא אקרי 'מוזון', מידו מנין זיני, בר  
27 מניס ומלת. אלא: משאוי זיין. סעיד -  
28 חטוב טפי מנוח. והרביס 'זיין ישפח לבב  
29 אנוש' - וסיפא דקרא: 'ולחם לבב אנוש  
30 יטעם', משמע: אבל אי אנוס אלא משמת.  
31 ומעני: לאו כדקאמרת, אלא: לחם יסעוד ולא  
32 ישמת, אבל זיין סועיד ומשמת. 'אי הכי' - דזיין  
33 סועיד, מנוח הוא, ולברך עליה שלש ברכות  
34 אחריו ואנן אמרוין לקמן בפרק דר' יוחאי. כל  
35 שהוא משבעת המינים ואלו כן דקן - רבסיס  
36 אמרוסי: ברבה אודי. אווזקי מייך - לגופיה,  
37 ואין זו אבילה שטענתה ברבה. דגבי ברבה  
38 'אבילה' תכתיב. דרשינן - דלאו בר אבילה  
39 היא. הושתת שפן של תרימה - בישנן.  
40 משלם את הקרן - כשאר מניק את חברו  
41 במתנו. ואין משלם חומש - דגבי חומש  
42 'אבילה' תכתיב 'ואיש כי יאכל קדש שבגתו'  
43 (ויקרא כב) - פרט למוזיק. על ידי הפת -  
44 מהוה לפרק. על ידי אגנין - מן מטביל  
45 האוס. ונתונים לתוכו שפן ושני בשנתה  
46 בבמה קטמות. דאמר רבא בר שמואל -  
47 לא אהא הבא אלא לפרש'ן לו מאי נהיה. מ'א  
48 דכלא - מיס ששלקו בהו חרדין.  
49 דבולחו

14 לומר? לפי שנאמר: 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיו', יכול דבריס ככתבין? תלמוד לומר:  
15 'ואספת דגון' - הנהג ביה מנהג דרך ארץ. דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחאי אומר:  
16 אפשר אדם חורש בשעת הירשה, וזרוע בשעת ירעה, וקוצר בשעת קצירה, ורש בשעת דרשה,  
17 וזורה בשעת הרוח, תורה מה תראה עליה? אלא: במום שישאל עשין רצונו של מקום -  
18 מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: 'תקעו זרים ורעו צאנכם' גוי'. ובמום שאין שישאל  
19 עשין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: 'ואספת דגון' ולא עוד, אלא  
20 שמלאכת אחרים נעשית על דין, שנאמר: 'ועבדת את אויבך' גוי'. אמר אביי: הרבה עשו כרבי  
21 ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה בידן. אמר להו רבא לרבנן: כממנותא  
22 מייניכו, ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחוו קמאי, כי הכי דלא תפרדו במוזיניכו פולא שתא.  
23 אמר רבה בר בר רנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה כרבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות  
24 הראשונים דורות האחרונים; דורות הראשונים עשו תורתן קבוע ומלאכתן עראי - זו הו' נתקיימה  
25 בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבוע ותורתן עראי - זו הו' לא נתקיימה בידן. ואמר רבה  
26 בר בר רנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה כרבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים  
27 דורות האחרונים; דורות הראשונים היו מניכסין פירותיהן דרך מרקטסון כדי להיכין במעשר,  
28 דורות האחרונים מניכסין פירותיהן דרך גנות דרך תצרות דרך קרפיות - כדי לפרקן מן  
29 המעשר; דאמר רבי יצאי: אין הנפיל מתחייב במעשר עד שישאף פני הבית, שנאמר: 'בערת  
30 הקדש מן הבית'. ורבי יוחנן אמר: אפילו חצר קובעת, שנאמר: 'ואכלו בשעריך ושבועי'. חזון  
31 מן היין' וכו'. מאי שנא זיין? אולימא משום דאשתני לעלויא, אשתני לברכה? והרי שמן, דאשתני  
32 לעלויא ולא אשתני לברכה! דאמר רב יהודה אמר שמואל, וכן אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן:  
33 שמן וית מברכין עליו 'בורא פרי העין'! אמרי: התם משום דלא אפשר, הכי נברך? ונברך  
34 'בורא פרי הית' - פרא גופיה 'ית' אקרי - ונברך עליה 'בורא פרי עין וית'! אלא אמר  
35 מן זומרא - תמרא - זיין, משהא - לא זיין. ומשהא לא זיין! והתנן: הגזר מן הפזון, מותר  
36 במי בבלה, והוינן ביה: מים ומלת הוא דלא אקרי 'מוזון', הא קל מילי אקרי 'מוזון'. גימא תריתי תויבתא דרב וישמואל, דאמרי: אין  
37 מברכין 'בורא מני מנות' אלא בהמשת המינין בלבד! ואמר רב הונא: באומר 'כל הון עלי', אלא: תמרא סעיד,  
38 ומשהא לא סעיד. - ותמרא מן סעיד? והא רבא הוה שתי תמרא כל מעלי יומא ופסחא כי הכי דנענריה לגביה, ויכול מצה ספי!  
39 טובא גריד, פורתא - סעיד. - ומי סעיד כלל? והכתיב: 'זיין ישפח לבב אנוש יסעד' גוי, נהמא הוא דסעיד,  
40 תמרא לא סעיד! אלא: תמרא אית ביה תרתי - סעיד ומשמת, נהמא - מסעוד סעיד, שמוזין לא משמת. - אי הכי, נברך עליה שלש  
41 ברכות! - לא קבעי איניש סעודתיהו עלויה. אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: אי קבע עלויה סעודתיהו מאי? אמר ליה: לכשיבא  
42 אליה ויאמר 'אי הו' קביעותא, השתא מר'א בבלה דעתו אצל כל אדם. גופא: אמר רב יהודה אמר שמואל, וכן אמר רבי יצחק אמר  
43 רבי יוחנן: שמן וית מברכין עליו 'בורא פרי העין'. הכי דמי? אולימא דמא שתי ליה משתא - אווזקי מניק ליה! דתניא: השוהה  
44 שמן של תרומה - משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, הפך שמן של תרומה - משלם את הקרן ומשלם את החומש! אלא:  
45 דקא אביל ליה על ידי פת. אי הכי, הווי ליה פת עיקר והווי מפל; ותנו, זה הכלל: כל שהוא עיקר עמו ספלה - מברך עליו העיקר  
46 ופומר את הנפילה! אלא: דקא שתי ליה על ידי אגנין, דאמר רבה בר שמואל: אגנין - מ'א דספקא, אגנין - מ'א

לא

1 דכולהו שלקי - כל מיני ירק שלוק. החושש בגרונו - ונריך לתת בו שמן הרבה,  
2 דהוה ליה שמן עיקר ואיגרונו טפל. ל"א ירעננו בשמן - בשבת, דרמשה ליה בתוך  
3 גרונו ואינו בולע, וכיון ולא בולע ליה - מנכחא מילתא דלרפואה וזאת. והמבט גורו  
4 על כל תפואת הנכרות משום שדחק סמנטי שהיא מלאכה. תחלה - כלומר:  
5 לכתחלה לא יתן השמן בפיו קודם עירובי. ב

6 אה שלם לביעה, ואם בא להשתחוה -  
7 וישנה. דאית ליה הנאה מיניה - לכד  
8 הרפואה או לית הנאה אביולה. והולבטא וכו'  
9 - עד 'פטר להו' לא גרסו, ומהלכות  
10 גדולות הוא. קמחא דרבי - אוכל קמח  
11 חסם כמות שיהא. וברא פרי האדמה -  
12 כשיא כוסס חטין, ורנתיא לקמן פארפסי (לאו)  
13 שבוכר 'בורא פרי האדמה' - דאעתי -  
14 וגר, וזאת היא אשתי לעליא משמילתא.  
15 במלתיה קא - והוה ליה כבוסס חטין. הכא  
16 אית ליה עלייא אחרניא - הלכך ינא  
17 מבבל, פרי וכלל דרך אביולה או בא. אבל  
18 השמן מדי בא ובטלו לכלל דרך אביולה,  
19 ועיקר הפרי לכך נטעוהו - הלכך פרי הוא.  
20 מא לאו - מרואמא שעי, מבבל דסביאי  
21 ליה בחטי - 'ברא פרי האדמה' דחשיב.  
22 ופי גרע מבלח וחיט - וחיכו חסין ארעין  
23 ולא תבעי בריכה וחיט - משמירא.  
24 קוקיאני - תולעים כבוסעיים. דאית ליה  
25 הנאה - באבילה קורא - דן של דקל -  
26 כשעופו גרלים בכל שנה ושנה כדרך כל  
27 האילנות, ונחסף בשנה זו וכן בשנה שניה  
28 מתקשה ונעשה עץ. צנון סופו להקשות -  
29 שאם אינו מוריש בשנה זוהא מתקשה בעץ.  
30 אדעתא דפגולא - לאכלא כשהוא דן, ושמו  
31 'פגולא' - צלף - מין עץ. אדעתא דפרחא -  
32 שם פרי. מיני נעפה - הוא צלף לפי  
33 שגדלים כן במה מיני אבילה קרי ליה 'מניני'  
34 תמרות - בתוך תולעים גרלים כיוון תמרות.  
35 ובולטו בעלה, לבטו בעליל של ערב.  
36 אבינות - הוא הפרי. קפריסין - הוא  
37 קליפה סביב סכסכות הפרי, קעץ אליפה  
38 הגדלה סביב אגוזים דקים. צלף נעץ אינש  
39 אדעתא דשוחא - לאכלא את תולעים ואת  
40 תמרות, שאינן מנעטין את האילן בכך.  
41 דקלא לא נספיק אינש אדעתא - לאכלא את  
42 הקורא. שחאובלו מנעט עניף האילן. עילה  
43 בחוצה לארץ - מדרבי סופרים היא. דכל  
44 המיכל בארץ - בערלה. הלכה כמותו  
45 בחוצה לארץ - כיוון דאיתן מן הדרבה הלך  
46 אחר ומקיל. נבי שמי - דהוא אורח קיבא  
47 לנבי מנשה איתמה. דמנשה פירות האילן  
48 דבארץ גזר דרנבו, שהתורה לא חיבה  
49 לעשה אלא גזר הירוש דרנבו. כלאים כברים  
50 - קסבר מין ירק הוא. סבל פקוס לבית  
51 שבת הוא ליה 'עילה וכו' - דאי מכל  
52 פקוס סמקא דפירכא דרנבא הוא. אכלא  
53 שאף הפרי עצמו מותר בחוצה לארץ, דהא  
54 בארץ פסקא הוא ותנן ספק ערלה כו'.  
55 ובסוריא - ארם צובה שחבש דוד והוסיפה  
56 על גבול ארץ ישראל - כבוסב לארץ -  
57 הלקוח מן החשוד על הערלה ודעת הוא שיש  
58 בפרדוס וקנות טיבעית. ויוד ולוקח - דימנא  
59 אף על פי שספק הוא כי יבא מן דנטיעת.

1 לא ירענו - פירש רש"י להשתחוה ואם תאמר: אם כן, ללפול ליליני בדידה. מאי  
2 אריא על ידי איגרונו - אפילו בעיניה שרי לבלע לאלתר, דהא אינו אסור  
3 אלא לערע, והיינו להשתחוה. על כן פירש רבינו יצחק: לא ירענו - אפילו  
4 בבליעה בלא שדיח, שכל שתייה אלא לרפואה קרי ליה ערעור, ואפילו  
5 שבעה טעמא דמירס, והיינו טעמא דמירס.  
6 דקא מנכחא מילתא דלרפואה קא מבין, אי  
7 נמי יש ליישב פירוש רש"י: לא ירענו -  
8 להשתחוה, אבל נתן לתוך אגרונו -  
9 ואפילו להשתחוה, או בולעו בעיניה בלא  
10 שדיח. כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי  
11 בריכו - ונרנאן דהריס דאם אדם שחקה  
12 משקינן, אף המשקין רעים לשלות ודלית ליה  
13 הנאה מיניה - לא בעי בריכו, ואי אית ליה  
14 הנאה מיניה בלא הרפואה - בעי בריכו.  
15 והלכתא - כמבוסס ספריא - שמיני.  
16 ולשון הלכות גדולות הוא עי  
17 וכו'. 'מבוחא דחיי' - נראה ולא  
18 מיידי בקמחא מנשא, דאם כן לא שכיבא כד  
19 בריכה ד'בורא פרי האדמה', אלא מיידי  
20 בקמחא שוקרין אישקלאטייר, או בקמח  
21 טעושן שמבולת שועל שמימיכתא בתנור.  
22 לא טעמי אינש אדעתא דקורא - וסבר  
23 נגרא כוחיה דשנאול, ואם כן, איתן  
24 לולבי גפנים דלא טעמי אינש אדעתא דחבי,  
25 מברכין עליהו 'שהחבל נהיה דבראו', וזהו  
26 שקדים, כשום רכים אוכלים קליפם  
27 הדיעבנה ולא טעמי להו אדעתא דחבי למיכל  
28 להו כשחן ברכים כם אם לאכולו הגרענין שלחן  
29 כשיתבשל, מברך עליהו נמי 'שהחבל  
30 נמי'.

1 וכולהו שלקי. אם כן, הוה ליה איגרונו עיקר ושמן טפל.  
2 והגון זה הקלל: כל שהוא עיקר ועמו מפה - מברך  
3 על העיקר ופומר את המפלה! - הכא במאי עסקינן -  
4 בחושש בגרונו. דתניא: החושש בגרונו - לא ירענו בשמן  
5 תחלה בשבת, אבל נתן שמן הרבה לתוך איגרונו ויולע.  
6 פשימא! - מהו דתניא: כיון דלרפואה קרי ליה מכוין - לא  
7 לברך עליה קלא קא משמע לן: כיון דאית ליה הנאה  
8 מיניה, בעי בריכו. קמחא דחיי - רב יהודה אמר: "בורא  
9 פרי האדמה", ורב נחמן אמר: "שהחבל נהיה דבראו". אמר  
10 ליה רבא לרב נחמן: לא תפלוז עליה דרב יהודה, דרבי  
11 יוחנן ושמואל קיימי פותיה. דאמר רב יהודה אמר שמואל,  
12 וכן אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן: שמן וזת - מברכין עליו  
13 "בורא פרי העץ", אלמא: אף על גב דאשתני - במלתיה  
14 קאי; האי נמי, אף על גב דאשתני - במלתיה קאי. מי  
15 דמי? התם - לית ליה עלייא אחרניא, הכא - אית ליה  
16 עלייא אחרניא בפת. וכי אית ליה עלייא אחרניא לא  
17 מברכין עליה "בורא פרי האדמה" אלא "שהחבל"? והא  
18 אמר רבי יודא אמר רב מתנא אמר שמואל: אקרא תריא  
19 וקמחא דשערי מברכין עליהו "שהחבל נהיה דבראו",  
20 מאי לאו, דחיי - "בורא פרי האדמה"? לא, דחיי נמי  
21 "שהחבל נהיה דבראו". - ולשמעין דחיי וכל שפן דשערי - אי אשמעין דחיי - הוה אמנא: הני  
22 מילי דחיי, אבל דשערי לא לברך עליה קלא - קא משמע לן. - ומי גרע מכלח ומי? דתנן:  
23 על המלח ועל הזמית אומר: "שהחבל נהיה דבראו" - אצטרף, שקלא דעתך אמנא: מלח ומזת -  
24 עבד אינש דשדי לפומיה, אבל קמחא דשערי, הואיל וקשה לקויאני - לא לברך עליה קלא; קא  
25 משמע לן: כיון דאית ליה הנאה מיניה - בעי בריכו. קורא - רב יהודה אמר: "בורא פרי האדמה",  
26 ושמואל אמר: "שהחבל נהיה דבראו". רב יהודה אמר: "בורא פרי האדמה" - פרא הוא, ושמואל  
27 אמר: "שהחבל נהיה דבראו" - הואיל וסופו להקשות. אמר רב שמואל לרב יהודה: שנגנא בוקח  
28 מתקברא, דהא צנון סופו להקשות ומברכין עליה "בורא פרי האדמה", ולא היא, אלא צנון נעץ  
29 אינש אדעתא דפגולא, דקלא - לא נטעמי אינש אדעתא דקורא. - וכל היכא דלא נטעמי אינש  
30 אדעתא דחבי - לא מברכין עליה? והרי צלף, דנטעמי אינש אדעתא דפרחא, ותנן: על מיני  
31 נעפה על העליון ועל התמרות אומר: "בורא פרי האדמה", ועל האבינות ועל הקפריסין אומר:  
32 "בורא פרי העץ" - אמר רב נחמן בר יצחק: צלף - נטעמי אינש אדעתא דשוחא, דקלא - לא נטעמי  
33 אינש אדעתא דקורא. ואף על גב דקלסיה שמואל לרב יהודה, הלכתא כותיה דשמואל. אמר רב  
34 יהודה אמר רב: צלף של ערלה בחוצה לארץ - וזרק את האבינות ואוכל את הקפריסין. למימרא,  
35 דאבינות פרי וקפריסין לאו פרי? ורמינהו: על מיני נעפה על העליון ועל התמרות אומר:  
36 "בורא פרי האדמה", ועל האבינות ועל הקפריסין אומר: "בורא פרי העץ" - הוא דאמר ברבי  
37 עקיבא; דתנן, רבי אליעזר אומר: צלף - מתעשר תמרות ואבינות וקפריסין, רבי עקיבא אומר:  
38 אין מועשר אלא אבינות בלבד, מפני שהוא פרי. - ונמיא: "הלכה כרבי עקיבא" - אי אמר  
39 "הלכה כרבי עקיבא", הוה אמנא - אפילו בארץ, קא משמע לן: כל המיכל בארץ - דכל המיכל בארץ  
40 בחוצה לארץ, אבל בארץ לא. - ונמיא: "הלכה כרבי עקיבא בחוצה לארץ", דכל המיכל בארץ  
41 - הלכה כמותו בחוצה לארץ - אי אמר רבי, הוה אמנא: הני מילי - נבי מעשה אילן, דבארץ  
42 גופא מברבנן, אבל נבי ערלה, דבארץ מדאורייתא - אימא בחוצה לארץ נמי גנורו. קא משמע  
43 לן: רבינא אשפיהו למר בר רב אשי דקא ברוך אבינות וקאביל קפריסין. אמר ליה: מאי דעתך -

44 כרבי עקיבא - מי? ולעבד מר בפית שפאי דמקילי טפוי? דתנן: צלף, בית שפאי אומרים: פלאים פברים, ובית הלל אומרים: אין פלאים  
45 פברים; אלו ואלו מודים שתיב בערלה. הא גופא קשיא! אמרת: צלף, בית שפאי אומרים: פלאים פברים - אלמא מין ירק הוא, והדר  
46 תני: אלו ואלו מודים שתיב בערלה - אלמא מין אילן הוא! - הא לא קשיא; בית שפאי פספיקו מספקא להו, ועבדי הכא לחומרא והכא  
47 לחומרא. מכל מקום, לבית שפאי הוה ליה ספק ערלה, ותנן: פקע ערלה בארץ ישראל - אסור, ובסוריא - מותר, ובחוצה לארץ - יודר  
48 ולכבי

49 ולכבי  
44 כרבי עקיבא - מי? ולעבד מר בפית שפאי דמקילי טפוי? דתנן: צלף, בית שפאי אומרים: פלאים פברים, ובית הלל אומרים: אין פלאים  
45 פברים; אלו ואלו מודים שתיב בערלה. הא גופא קשיא! אמרת: צלף, בית שפאי אומרים: פלאים פברים - אלמא מין ירק הוא, והדר  
46 תני: אלו ואלו מודים שתיב בערלה - אלמא מין אילן הוא! - הא לא קשיא; בית שפאי פספיקו מספקא להו, ועבדי הכא לחומרא והכא  
47 לחומרא. מכל מקום, לבית שפאי הוה ליה ספק ערלה, ותנן: פקע ערלה בארץ ישראל - אסור, ובסוריא - מותר, ובחוצה לארץ - יודר  
48 ולכבי

1 קליפ' אגוזים והגרעינים חיובין בערלה - דפריי נגדה. מכאן שיש לברך על  
2 הגרעינים של גודגודניות, ורגעיני אפרסקין, ושל הפוחים וכל מיני רגעינים  
3 של פירות "בורא פרי העץ".  
4 א"ן קוצצין אילנות בשביעית - ואם האומר: בלא שביעית נמי, תפיק ליה דאסור

5 משום "לא תשוחת את עובדי" (ויברכ' א)  
6 ויש לומר: ולא ענין קבא, ולא שייך ביה  
7 "לא תשוחת", כדאיתא פרק "לא יחפור"  
8 (בבא בתרא כ"א, א) אי נמי: אידי דנעילה  
9 ברמיס לעשות ממנה קורות, דאו לא שייך  
10 "לא תשוחת", ומיהו, משום אסורא  
11 שביעית איבא "לאבדו" - ולא לסחורה,  
12 ולא להפסד.

13 **שיעורו** כפול הלבו - ופתוח מנאן לא הי'  
14 פירא. מכאן שי ללמוד דעל בוסר  
15 פרות מנול על מברכין עליה "בורא פרי  
16 העץ" אלא "בורא פרי האדמה".  
17 לשון הלכות גירולת: **הלהבא** כימר בו  
18 רב אשי שומר ערלה לאו פירא הי'  
19 וכו' - הדיה אומר הרב רבינו מאיר. דלגבו  
20 ערלה לאו פירא הוא - הדינו משום דכל  
21 המיקל בארץ הלכה כמותו בחיוב ארץ.  
22 אבל בארץ - דהא ויחי פירא, ומברכין עליו  
23 "בורא פרי העץ", וברכתו לכא הליק בון  
24 בארץ לחוץ ארען. **ברטיבא** - בנן  
25 לטוארין עליו. מברכין עליה "בורא פרי  
26 האדמה", אבל יבישתא לא מברכין עליה.  
27 וכן תבין מנגדללא שקורין "צניזניבור"  
28 וכו'. וכן "קלפי" של גורפליי שאין גרעילם  
29 לאבול (לא4) ברטיבא, כגון ליטוארין.  
30 אק מברכין עליהם כבישטא. אבל ענין  
31 של קמח שקורין "אקנילא" - מברכין עליו  
32 "בורא פרי האדמה", מפני שגורליו לאבולו  
33 ביובש, והם גזל על הארץ כמו קנים.  
34 ועל "דבשי" מברכין "בורא פרי העץ" כי  
35 יציעו עם דבשו (ראה ה) - וזקורין: ואגה  
36 שקורין "דמשקדיא" מברכין "בורא פרי  
37 העץ", שגם נהוגא לאבול אתו ביובש. כול  
38 שיש בו דחמשת המינין מברכין עליו "בורא  
39 מיני מונות" - וכן קליטיש' בלעז ששמיש  
40 מקמח וזמין או תחלב - מברכין עליהם  
41 "בורא מיני מונות". כגון שבעותין קמח לחותך  
42 פולין או לחתך עושין או כרשימ, כון לחתך  
43 שקדים שטושין לחולה, אם עושין אותו כד  
44 שישתדל האב - או צריך לברך "בורא מיני  
45 מונות"; וכל דלכב בעלמא - או צריך  
46 לברך "בורא מיני מונות". טוב לחמודי  
47 ולנגעו בתוך הסעודה לאחר ברכת  
48 "דמוציא", ופטור ממה נפשך.

1 ובלבר שלא ידמו - החבר כשהוא לוקח נן הנעמית. אינה שגנה - ואין זה ספק  
2 אלא היא. ותפוק ליה - דאי נמי רבי עקיבא דאמר לענין מעשר דלאו פירא נגדה,  
3 לענין ערלה אסורי פריסין דהיה ליה שומר. בתלוש ליתיה - סופו שנופל הדמנו  
4 כשמגיע להתבלש. פשטא של רמון - הפרח שבראשו, כעין שיש לתפוחם  
5 ולפסגולין. מצטייפת - כגד ליה, לטמאת

6 אובלתי, והנין שלו - נין ברומן כקפרס  
7 באבינות. אין מצטייף (א) ע"ג דקייטא  
8 לן "במזער הירושב" (קמ"ג), שומרים במצטייפין  
9 לטמאת קלה דהיינו טומאת אובלתי. הני  
10 מיילי - קליפת האגוז והרומן, אבל הנין  
11 שומר על גבי שומר הוא אוק שמרמקן, והבי  
12 אמרתינן "המזער הירושב" (קמ"ג). קייבין  
13 בערלה - דרמנאן רבינו מ"את פריי" -  
14 הטפל פלחיה, והנין שומר בתלוש,  
15 השפלת משומבש נופל מעל הקליפה. פריס  
16 ליתיה כגמר פירא - כשנוגע סמוך לכשולו  
17 הוא נופל ממנו. תחילי - בתרומן כקפרס  
18 בעלג, כמב"א - כשדומרתינן טענים קודם  
19 בשולם. סבר לה כרבי יוסי - דרופרא הוי  
20 פרי אפק על פי שלא נגמר לביכך שומר שלו  
21 חשוב שומר. סמדר אמור - ענבים כיון  
22 שדומה הפוחו וכל גרזי נראה לעצמו קרוי  
23 סמדר. קאמר רבי יוסי, כיון שאב לכלל  
24 סמדר קרוי פרי, ואסור משום ערלה. ופליגי  
25 רבנן עליה - והלכה כרבינן. הלכך אבינות  
26 בעד שהקפסיקין בהן - לאו פריי נגדה, ולא  
27 מדיקין פריסין שומר לפרי. בשאי אילנות -  
28 חוץ מן הענבים. אין קוצצין בשביעית -  
29 דרמנאן אמר "לאבאלו" ולא להפסד.  
30 משייציאו - את הפרי. משיישרשו -  
31 משיראו בהן כמין שרורות של חרובין.  
32 שהענבים מים בגורע, ולקמן  
33 מפרש לה. משייציאו - משיגדל הנין סביב.  
34 הוא כוסר הוא גרוע - כל מקום שהחורב  
35 בוסר - הוא גרוע. פול הלבו מלאק דעתך  
36 - הא ענבים קיימתינן טאן שמעת ליה  
37 דאמי - גבי ענבים בוסר הוא דהוי פרי, אבל  
38 סמדר לא רבנן - הוא דפליגי עליה דרבי  
39 יוסי מנסבת ערלה. קאמרי בשאי אילנות  
40 דמשייציאו הוי פרי דרתינן בשיטא -  
41 אבינות. כל פלפלי - כל דבר שאוכל  
42 ערלה כדרכו מקרי בסיטא. פסור - מכתת.  
43 המלתא - ליטואריוו בעלו. שריא - אק  
44 בה לא משום שכול גוים לאו פירא נגדה  
45 גיה. כדושיים איתין קודה - מן  
46 מנאכל פתק, כמו חלב שהחובו בקיבה, כך  
47 עושין מנאכל פתק בקודה. ולקמן מפרש לה  
48 קימא דובשא ומשאה. וקרי ליה אברודשי.  
49 שריא - של חטים כחושות במחשת.  
50 דייסא כעין חבין קודה - לקמן מפרש לה  
51 חטי דמנחבי באשיתא וזבנו בוד דובשא.  
52 ועבד לה בקודה. סמירא - סף.

36 **ששת אמר: "שהרבל"**, רבא אמר: לא כלבו. ואודא אמר: לא למעמיה, דאמר רבא: אם פלפלי ביומא  
37 דבפריי - פסור, כס ונגבילא ביומא דכפריי. ופסור. מיתבי: יהו רבי מאור אומר, מפשעט  
38 שצאמר: "וערלתם ערלתו את פרוי", איני ידע שעני מאכל הוא? אלא מה תלמוד לומר "עין  
39 מאכל" - להביא עין שפעם עצו ופרוי שנה, ואיזהו? זה הפלפלין, ללמדך שהפלפלין חיבין בערלה, וללמדך שאין ארץ ישראל חסרה  
40 כלום, שצאמר: "ארץ אשר לא כמספנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה" - לא קשיא: הא פרטיבתא, הא ביבשתא. אמרי ליה רבנן  
41 לומר: כס ונגבילא ביומא דבפריי. פסור. והא אמר רבא: האי המלתא דתיא מבי הגדואי - שריא, ומברכין עליה "בורא פרי  
42 האדמה"! - לא קשיא: הא פרטיבתא, הא ביבשתא. תבין קודה, וכן דייסא - רב יהודה אמר: "שהכל נהיה דבריו", רב כהנא אמר:  
43 "בורא מיני מונות". דייסא תרידא פולין עלמא לא פליגי "בורא מיני מונות", כי פליגי - בדייקא פעין תבין קודה, רב יהודה אמר:  
44 "שהכל" - סבר דובשא עיקר. רב כהנא אמר: "בורא מיני מונות" - סבר סמירא עיקר. אמר רב יוסף: פותיה דרב כהנא מסתברא,  
45 דרב וישמאל דאמרי תריוהי: כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו "בורא מיני מונות". גופא, רב וישמאל דאמרי תריוהי: כל  
46 שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו "בורא מיני מונות". ואיתמר נמי, רב וישמאל דאמרי תריוהי: כל שהוא מחמשת המינין מברכין  
47 עליו "בורא מיני מונות". ותרביא: דאי אשמעינן "כל שהוא" - תהו אמרנא משום דאיתיה בעניה, אכל על ידי תערובתו - לא,



רבי אחא בשם רבי בא: הָדָא דְתִימָר בְּרַח, אֲבָל בְּקִשָּׁה בְּמִשְׁאָוֵי הוּא, בְּשִׁתְיָהּ הַמְּקוּם מְנַדְרִין אֲבָל לֹא הִיָּה הַמְּקוּם מְנַדְרִין – לֹא בְדָא.

**הַלְכָה ב' מִתְנִי'** – רבי שמעון אומר: נותנו לחברו וחברו לחברו עד שהוא מגיע לחצר החיצונה.

[דף ס' ע"א]

וכן בנגו, נותן לחברו וחברו לחברו אפילו הן מאה.

רבי יהודה אומר: נותן אדם חבית לחברו וחברו לחברו אפילו חוץ לתחום. אמרו לו: לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה.

**גְּמָרָא** – רבי אליעזר ורבי אבדימי תרנויהו בשם רבי מנא, חד אומר: בתינוק של סכנה. מותר ליה חבריא: אם בתינוק של סכנה יביאו בידו! אומר ליה: ביכול לחביאו דרדך התר.

ריש לקיש בשם לוי: סוכיא במערה מכד לכד היא מתניתין. דלא כן, רבי יהודה כדעתייהו, דרבי יהודה אומר: משקה מופה:

**הַלְכָה ג' מִתְנִי'** – הקורא בספר על האסקפה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו.

היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו, עד שלא הגיע לעשרה מפתחים – גוללו אצלו, ומשהגיע לעזרה – הופכו על הכתב.

רבי יהודה אומר: אפילו אינו מסלק מן הארץ אלא מלא החוט – גוללו אצלו. רבי שמעון אומר: אפילו בארץ עצמה – גוללו אצלו, שאין דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקדש:

[דף ס' ע"ב]

**גְּמָרָא** – מתניתין באסקפה מתרת, אבל חוץ לאסקפה – אסורה.

תפותר, שהיה יושב וקורא בו מבעוד יום ושכח והוציאו:

עד שלא הגיע לעשרה מפתחים – גוללו אצלו, משהגיע לעשרה מפתחים – אסור. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא: דרבי יודה היא דאמר אסור להשתמש באויר עשרה מפתחים:

משהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב – למה? שלא יתבזה הכתב. ואתיא כדמר רבי אהא רבי שמואל בר נחמן: ספר שאין עליו מפה – הופכו על הכתב, שלא יתבזה הכתב:

רבי יודה אומר אפילו אינו מסלק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו – מהלפה שיטתיה דרבי יודה, תמן הוא אמר אסור להשתמש באויר עשרה, וכא אמר רבי יוחנן: לית כאן רבי יודה אלא רבי מאיר, דברי חכמים.

רבי יוסי אומר בשם רבי יוחנן: לא סוף דבר ספר אלא אפילו פסוקא:

**הלכה ד' מתני'** – זיו שלפני החלון נותנין עליו ונזמלין ממונו בשבת.

**גמרא** – לא אמר אלא אחת, אבל שתיים – אסור, שאין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת, בשאין בהן רחב ארבעה, אבל יש בהן רחב ארבעה, הדין דמר רבי אהא בשם רבי יוחנן: זיוין וכתלים שגבוהין עשרה ורחבין ארבעה – מתר לכאן ולכאן, ובלבד שלא יחליף:

**הלכה ה' מתני'** – עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד.

[דף ס"א ע"א]

ובלבד שלא יוציא חוץ לארבע אמות.

לא יעמד אדם ברשות היחיד וישתין ברשות הרבים, ברשות הרבים וישתין ברשות היחיד, וכן לא ירוק. רבי יהודה אומר: אף מי שנתלש רקו מפיו, לא יחליף ארבע אמות עד שירוק.

**גמרא** – לא סוף דבר עומד ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים, ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד, ובלבד שלא יוציא חוץ לארבע אמות. אמר רב: מתניתין אמרה בן – לא יעמד אדם ברשות היחיד ויפתח ברשות הרבים ברשות הרבים ויפתח ברשות היחיד אלא אם בן עשה לו מדיצה גבוהה עשרה טפחים, דברי רבי מאיר.

רב אמר: בפיתה. רבי יוחנן אמר: בפיתה. דלא בן, רבי יודה פדעתייה, דאמר: משקה מופח חבור.

לא סוף דבר עומד ברשות היחיד ומשתין ברשות הרבים, אלא אפילו עומד ברשות הרבים ומשתין ברשות הרבים, והן מתנגללין ויורדין לרשות היחיד – אסור.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא סוף דבר עומד ברשות הרבים ומשתין ברשות היחיד, אלא אפילו עומד ברשות היחיד ומשתין ברשות הרבים, ומתנגלגלין ויורדין לרשות הרבים – אסור. אמר רבי יסא: הך אכרה, סילון העומד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה, אין שופכין לתוכו מים שמתנגלגלין ויורדין:

**הלכה ו' מתני'** – לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד, אלא אם כן הכנים ראשו ורבו למקום שהוא שותה.

וכן בגת.

קולט אדם מן המזחלה למטה מעשרה מפהים מן הצנור ומכל מקום שותה:

**גמרא** – ניהא ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד – אין פיו למעלה מעשרה מפהים. שניא היא שמתנגלגלין ויורדין.

תני, גמל שראשו ורבו מבפנים מלעיטין אותו מבפנים, מבחויז מלעיטין אותו מבחוץ. ניהא, מבפנים מלעיטין אותו מבפנים, מבחויז מלעיטין אותו מבחוץ, אין פיו

[דף ס"א ע"ב]

למעלה מעשרה מפהים.

רבי יוסי בי רבי בון מחלפה שמועתייה. לא כן אמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי חנינה, שכל שלשה ושלשה שהן סמוכין למחיצה במחיצה תפתר, ביוצא חוץ לשלשה שאין בו רחב ארבעה.

נעזו קנה והקיפו מחיצה וזרק מרשות הרבים לתוכו. רבי יצחק בן אלעזר אומר: כמחלקת.

התיב רבי יודן: והתנינן, היתה עומדת בראש הגג וזרקו לה כיון שהגיע לאויר הגג – הרי זו מוגרשת.

אמר רבי אליעזר: מתניתין אמרה, בגג שיש לו מעקה, והוא שירד לאויר מעקה, ושאינו לו מעקה שירד לאויר שלשה, שהן סמוכין לגג, שכל שלשה הסמוכין לגג – בגג הן.

אמר רבי הוה: וכן בגת לענין מעשר.

רבי יהודה אומר: דרבי מאיר היא! דאמר: את רואה את הפתל בגמובם.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר: דכרי הכל במשתפע עשרה טפחים מתוך שלשה.

רבי יוסי בעי: אם במשתפע עשרה טפחים לא מתוך שלשה פנג הן? מה נן תמן, שאינו צריך ניהא, את אמר עד שניתי, כאן שצריך ניהא לא כל שכן?

אמר רבי חנינא קומי רבי מנא: מפל מקום לא נהו אמר ליה: מפיון שאין בו רחב ד' אפילו נח כאלו לא נח.

**הלכה ז' מתני' –** בור ברשות הרבים וחוליתו גבוהה עשרה טפחים, חלון שעל גביו – ממלין מפניו בשבת. אשפות ברשות הרבים

[דף ס"ב ע"א]

גבוה עשרה טפחים, חלון שעל גבה – שופכין לתוכה מים בשבת:

**גמרא –** אין את רואה עמוק כגבה. שאין בפיו רחב ארבעה.

עד כדון בסתום, היה מפלג? רב ושמואל, חד אמר: נותן נסר. וחד אמר: נועץ קנה. ולא ידעינן מאן מר דא ומאן מר דא.

מן מה דתני שמואל: למעלה מעשרה שבות הוא, דין אמר: נותן נסר.

היו שנים, תרין אמורין, חד אמר: עשרה. וחורן אמר: ארבעה.

מתיב מאן דמר עשרה למאן דמר ארבע: לא נמצאו שתי רשויות משתמשות ברשות אחת? אמר ליה? רשות הרבים מבטלת:

**הלכה ח' מתני' –** אילן שהוא מיסב על הארץ, אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים – ממלילין תחתיו.

שרשיו גבוהין מהארץ שלשה טפחים – לא ישב עליהן.

הדלת שבמקצה והחדקין שבפריצה, ומחצלת – אין נועלין בהן, אלא אם כן היו גבוהין מן הארץ.

**גמרא –** ובכלב שלא יהו בו יותר מבית סאתים, ולא יהו מחיצות גבוהות עשרה, ולא יהו פריצות יותר מעשר, ולא יהא עומד פנגד עומד ופרוץ פנגד פרוץ.

רבי אהא בשם רב: אסור לתלש שרשי זמורה בשבת.

היא שרשי אילן היא שרשי כרוב.

בגבוהין שלשה אבל אין גבוהין שלשה פארץ הם.

מתניתין

[דף ס"ב ע"ב]

בשאינן להן צירי, אבל יש להן צירי, הדיא היא דתני: דלת גודרת, מחצלת גודרת, קנקילון גודר. פותח ונועל בשבת ואין צריך לומר ביום טוב. מחצלת הקשורה ותלויה בשבת – פותח ונועל בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב.

**הלכה ט' מתני' – לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויפתח ברשות הרבים,**

ברשות הרבים ויפתח ברשות היחיד, אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוה עשרה טפחים; דברי רבי מאיר.

אמרו לו: מעשה בשוק של פטמין שהיה בירושלם, היו נועלין ומניחין את המפתח בחלון שעל גבי הפתח. רבי יוסה אומר: שוק של צמרין היה.

**גמרא – רבי אהא רבי הננה בשם כהנא: אין הלכה כרבי יודה.**

רבי אבא בר פפי בעי: למה עבד רבי מאיר את הכתל כגומם בנקוב. אין תימר כגומם, אפילו למעלה מעשרה מתר. אין תימר בנקוב, אפילו למטה מעשרה – אסור.

פתח גנות שיש להן בית שער מבפנים – פותח ונועל מבפנים. מבחוץ – פותח ונועל מבחוץ. מיפן ומיפן פותח ונועל, מיפן ומיפן, לא מיפן ולא מיפן – הרי זה נטל את המפתח ופותח ונועל ומניחו במקומו.

כמה דברים אמורים? בזמן שהפנעיל למעלה מעשרה טפחים, אבל אם היה הפנעיל למטה מעשרה טפחים – הרי זה נטל את המפתח מתוך האסקפה ופותח ונועל ומניחו במקומו; דברי רבי מאיר. והכמים אמורים: אף על פי שהפנעיל למעלה מעשרה טפחים, אבל אם היה הפנעיל למטה מעשרה

מפיהם, מביא המפתח מערב שבת, ופותח ונכנס, ומטלטלו בתוך הבית, ונועל, ונותנו בחזר למעלה מן המשקוף. אם היה החזר של ארבעה טפחים – אסור, שאין משתמשין מרשות לרשות דרך רשות.

[דף ס"ג ע"א]

הדא אמרה בגמזום עבד לה רבי יודה.

ניחא מבפנים צריד בית שער. מבחוץ צריד בית שער?

לא נמצאו שתי רשויות משתמשות ברשות אחת?

הלכה י' מתני' – נגר שיש בראשו קלוסמרא, רבי אליעזר אסור, ורבי יוסי מתיר.

אמר רבי אליעזר: מעשה בכנסת שבמבריא שהיו נוהגין בו התר, עד שבא רבן גמליאל והזקנים ואסרו להן. רבי יוסי אומר: אסור נהגו בה. בא רבן גמליאל והזקנים והתירו להן;

נגר הנגדר, נועלים בו במקדש, אבל לא במדינה.

והמנה, פאן וכאן אסור. רבי יהודה אומר: המנה מתר במקדש, והנגדר במדינה.

גמרא – אמר רבי יוסי ברבי: כדברי מי שמתיר עושה הנגר טפל לקלוסמרא, כדברי האוסר עושה הקלוסמרא טפל לנגר.

אי זהו נגר? אמר רבי יוחנן: קשור אף על פי שאינו תלוי. אמר רבי יוחנן: משכני הילפיי והראני של בית רבי קשור אף על פי שאינו תלוי.

אמר רבי יוחנן: אתיא דיהודאה דהכא בסתמא דתמן, ודיחודאה דתמן בסתמא דהכא.

רבי יוסה בעי קומי רבי ירמיה: הויד עבדין עובדא? אמר ליה: מן דאמר רבי יוחנן: משכני הילפיי והראני של בית רבי קשור אף על פי שאינו תלוי, הדא אמרה כרבי יהודה עבדין,

עד שיהא קשור בדלת.

רבי ינאי חמוי דרבי אמי: עד שיהא קשור בדלת בדבר שייכול להעמידו. נגרה, הדא רבי אליעזר קמר בגמיי, נשמיט אסור. נקמו, רבי יעקב בר אחא בשם רבנן:

[דף ס"ג ע"ב]

מדרהו בראשי אצבעותיו.

רבי בא בר כהנא, רבי היא בר אשי בשם רב: הלכה כרבי יוסי:

**הלכה יא מתני'** – מחזירין ציר התהתון במקדש אבל לא במדינה. העליון, כאן וכאן אסור.

מחזירין רמיה במקדש אבל לא במדינה, אם בתחלה, כאן וכאן אסור:

**גמרא** – אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא כל שבות התירו במקדש.

תני, לא יקנח אדם את האיספלגית שלא יבוא לידי מרות, והממרח בשבת חייב הטאת.

והתני, החליקה מפטן מחזירה מלמעלה, החליקה מלמעלה מחזירה מלמטה. מנגלה מקצת אספלגית מיפן ומקנח המכה מיפן, ומנגלה מקצת אספלגית מיפן ומקנח המכה מיפן, אבל לא יקנח את האיספלגית, שלא יבוא לידי מרות, והממרח בשבת – חייב הטאת.

תני, רמיה שתפחה – מחזירין אותה בשבת. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא: והיא שתפחה כנגד המכה, והתני, החליקה מלמעלה מחזירה מלמעלה, החליקה מלמעלה מחזירה מלמטה, ובלבד שלא תצא רשות כל אותה המכה.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי יסא: מכה שנתרפאת – נותנין עליה רמיה שאינו אלא כמשמרה. רבי בון בשם רבנן דתמון: נותנין רמיה על גבי מכה בשבת, שאינו אלא כמשמרה. אמר רבי תנחומא: הוין מעלי גפנים שהן לרפואה.

אמר רבי הונא: הדיא פואה עקר טב היא סגין, פד אית בה חמשה או שבעה או תשעה קורין ובלבד דלא יתן מווי.

אין קורין פסוק על גבי מכה בשם, ויהו דקרא על יברוקא – אסור. "בוא וקרא פסוק זה על בני שהיא מתבעת, תן עליו ספר או תפלין בשביל שישן" – אסור.

והתני 'אומרים היו שיר של פגעים בירושלם! אמר רבי יודן: כאן עד שלא נפגע וכאן משנפגע. אי זהו שיר פגעים: מזה רבו צריי' וכל המזמור 'יושב בסתר עליון', עד 'כי אתה ה' מחסי'.

**הלכה יב מתני'** – קושרין נימין במקדש אבל לא במדינה, אם בתהלה – פאן וְכאן אסור, חותכין וְבלת במקדש אבל לא במדינה, אם בכלי – פאן וְכאן אסור:

[דף ס"ד ע"א]

**גמרא** – אמר רבי יוסי בי רבי בון: דרבי שמעון בן אלעזר היא, דתני רבי שמעון בן אלעזר: נימין לשבכנור שנגפסקה וקשרה היא אינה משמעת את הקול, אלא משלשל מלמעלן וענב מלמטה. תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר: הכהנים והלוים וישראל וכלי שיר מעכבין את הקרבן:

חותכין וְבלת במקדש אבל לא במדינה. תמן תנינן, חתיכת וְבלתו אין דוחין, והכא את אמר הכין?

רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי בשם רבי פדת: מפני קלקול פיסות. אמר רבי: והן שהפיסו.

אמר רבן שמעון בן לקיש בשם לוי: סיכיה, בין בנפרכת בין בשאינה נפרכת.

רבי שמעון בן יקים אמר: פאן בלחה פאן ביבשה.

רבי יוסי בן חנינא אמר: פאן ביד פאן בכלי.

אתיא דרבי שמעון בן יקים כבר קפרא, ודרבי יוסי בן חנינא פרבי יוחנן, דתני, כל המקלקלין פטורין חוץ ממבקריר והעושה חבורה. בר קפרא אמר: אפלו אינו צריך לדם אינו צריך לאפר. אמר רבי יוחנן: והוא שיהא צריך לדם או לאפר.

רבי אחא רבי חנינא בשם רבי יוחנן: פאן וְכאן בלחה אַנן קיימין, והוא שיהא צריך לדם:

**הלכה יג מתני'** – בהן שלקה באצבעו – פורף עליו גמי במקדש, אבל לא במדינה. אם להוציא דם – פאן וְכאן אסור.

בזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יהליק.

וממלין מבור הגולה בגלגל בשבת מבור הגדול, ומבאר תפר ביום טוב:

**גמרא** – יהודה ברבי אמר: לא שנו אלא גמי, אבל לא בניגיון אסור, מפני יתור בגדים. סברין מימר יתור בגדים כהסור בגדים. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא: דרבי חנינא, דאמר רבי חנינא: בלבד שלא יחויז בינו לבין בגד, ולא בין בגד לבגד.



על דעתיה דרבי חנינה, אי זהו יתור בגדים? שתי פתנות, שתי מצנפות, שני מכנסים, שני אכנסים.  
 כהן שלקה באצבעו וכרף עליה אכנט, כל שם אכנט פסול, או אינו פסול אלא מלבוש?  
 תני,

## [דף ס"ד ע"ב]

מעלין בדייבי . ומוסיפין בערק לחולה בשבת .

מעלין בדייביט – משתמחה . מטיפין בערק, אית דכעי מימר עוררה , אית דכעי מימר קוקניתה.  
 חצר שירדו בה גשמים והיה בה בית-אבל או בית-משטה – הרי זה נוטל את האבן ומוריד, ובלבד  
 שלא יעשה בשבת בדרך שעושה בחול.

תני, אין ממלין בעדשה בשבת, אם פהם על החבל או על המשיחה מתיר:

ממלין מבור הגולה בגלגל בשבת מבור הגדול ומבור הקר ביום טוב. מפני מה ממלין מבור הקר  
 בגלגל ביום טוב? אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה חנו על אותה הבאר והתנו עמון נביאים שיהו  
 ממלין מבור הקר בגלגל ביום טוב. לא כל הבארות הקר התירו, אלא אותה הבאר שחנו עליה בלבד.  
 הוה מה דאת אמר תמן, מה שהתר התר, וכא מה שהתר התר.

הלכה יד מתני' – שרץ שנמצא במקדש, כהן מוציאו בהמונו, שלא לשהות את הטמאה, דברי רבי  
 יוחנן בן ברוקא.

רבי יהודה אומר: בצבת של עץ, שלא להרבות את הטמאה.

מהיכן מוציאין אותו, מן ההיכל ומן האולם ומבין האולם ולמזבחה, דברי רבי שמעון בן ננס. רבי  
 עקיבא אומר, מקום שהיבין על ודונו כרת ועל שנגתו חטאת, משם מוציאין אותו, ושאר כל המקומות  
 כופין עליו פסקתה.

רבי שמעון אומר, מקום שהתירו לך חכמים, משלך נתנו לך, שלא התירו לך אלא משום שבות.

[דף ס"ה ע"א]

גמרא - אומר לו רבי יוחנן בן ברוקה: לא נמצאת משהא בטמאה? אומר לו: לא נמצאת מרבה בטמאה. אומר לו: מוטב לעבור על מצות לא תעשה שלא באת לידי, ממצות לא תעשה שבאת לפניו.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: אתיא אילין פלוגתא פאילין פלוגתא.

דתנינן תמן, ביצד מפרישין חלה בטמאה ביום טוב? רבי אלעזר אומר: לא תקרא לה שם עד שתאפה. בן בתירה אומר: תפיל לצונן.

אמר לו רבי יהושע: לא נמצאת בשורף קדשים ביום טוב? אומר לו רבי אליעזר: מאליהן הן נשרפין אמר לו רבי יהושע: לא נמצאת עובר על לא יראה ולא ימצא? אומר לו: מוטב לעבור על מצות לא תעשה שלא באת לידי, ממצות לא תעשה שבאת לפניו.

תמן תנינן, הנתנין במתן אחת שנתערכו בנתנין מתנה אחת - ינתנו במתנה אחת. מתן ארבע במתן ארבע - ינתנו מתן ארבע.

מתן ארבע במתן אחת, רבי אליעזר אומר: ינתנו מתן ארבע. רבי יהושע אומר: ינתנו מתן אחת. אמר לו רבי אליעזר: לא נמצאת עובר על "בל תגרע"? אומר לו רבי יהושע: לא נמצא עובר על "בל תוסיף"? אומר לו: מוטב לעבור על מצות לא תעשה שלא באת לידי, ממצות לא תעשה שבאת לידי.

תמן תנינן, הכנים ראשו ונתן על תנוף אונן ידו, ונתן על בהן ידו ורגלו וכו'.

מהלפה שיטת רבי יהודה, תמן הוא אומר: אסור להערים, וכא אומר מתר.

תמן, שטא יכנים ראשו ורבו ויהא ענוש פרת, ברם הכא משום מכנים פלים טמאים בשבת.

מהלפה שיטה דרבניו, תמן אמרין מתר להערים, וכא אמרין אסור להערים.

תמן דלא יסאבתייה תלתא זימניו, ברם הכא טמאה ידיעה מבפנים היא. ואפשר לה לצאת בלא שהות בלא טמאה? אומר לו: מוטב לו לעבור על מצות לא תעשה שלא באת לידי, ממצות לא תעשה שבאת לפניו.

הוציא ממקום שהיבין עליו פרת, ונפל למקום שאין היבין עליו פרת,

[דף ס"ה ע"ב]

כִּכְר נִרְאִית לְצֵאתָ, מִצֵּאתָ אַחֵר בְּצֵדוֹ מוֹצִיא אֶת שְׁנֵיהֶם אוֹ אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא אֶת שְׁנַרְבָּה לְצֵאתָ?

הוּא הִיָּה אוֹמֵר צֵבֶת בְּצֵבֶת עֵבֵד. צֵבֶתָא קְרָמִיתָא מַח תְּוֹתָ? בְּרִיה תְּוֹתָ! אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָ קוֹמִי רַבִּי מְנַא: וּמַח אֶת אָמַר לְהָ? מִצֵּבֶתָא אַחַת לְמִדּוֹ כְּפֹה צְבוֹתוֹת, וְכֹא מִשְׁבִּיתָה אַחַת לְמִדּוֹ כְּפֹה שְׁבִיתוֹת:

### הַדְרָן עַל־כֵּן הַמוֹצֵא תְּפִילִין וְסוּלִיקָא לַח מַסְכַּת עֵרוּבֵין

הַדְרָן עַל־הַ מַסְכַּת עֵרוּבֵין, וְהַדְרָה עַל־וֹ. דַּעְתָּן עַל־הַ מַסְכַּת עֵרוּבֵין, וְדַעְתָּהּ עַל־וֹ. לֹא תִתְנַשֵּׂי מִנָּה מַסְכַּת עֵרוּבֵין, וְלֹא תִתְנַשֵּׂי מִנּוּ. לֹא בְּעֵלְמָא הַדְרָן וְלֹא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי: (ג' פְּעֻמִּים)

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּהְיֶה תוֹרַתְךָ אֲמוּנָתֵנוּ בְּעוֹלָם הָהָר, וְתִהְיֶה עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. הַיְיָא בְּרַב פְּסָא, רַמִּי בְּרַב פְּסָא, נַחְמָן בְּרַב פְּסָא, אֲבָא מְרִי בְּרַב פְּסָא, רַמְרִים בְּרַב פְּסָא, רַמִּי שֶׁ בְּרַב פְּסָא, סוּרְקָב בְּרַב פְּסָא, אֲדָא בְּרַב פְּסָא, דְּרוּ בְּרַב פְּסָא:

הַעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּמִינוֹ וּבְמִפְּיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כְּלֵנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאצְאֵינוּ וְצִאצְאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלֵנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלֹמְדֵי תוֹרַתְךָ:

מֵאֲנִי תִּחַפְּמֵנִי מִצוֹתֶיךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים כְּחִקְיָה, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׂ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁפֵּחַ פְּקוּדֶיךָ, כִּי כִּם חִיִּיתִנִּי: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לְמַדְנִי חִקְיָה: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשִּׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרִנּוֹת. שְׂאֵנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים, אָנוּ מִשְׁפִּימִים לְדְבָרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדְבָרִים כְּטָלִים. אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים, אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים שֶׁכֵּר וְהֵם עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים שֶׁכֵּר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאֵר שְׁחַת, שְׂנֵאמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידִם לְבָאֵר שְׁחַת, אֲנָשֵׁי דְמִים וּמְרֻמָּה לֹא יִהְיוּ מִיָּהֶם, וְאֵנִי אֲבֻטָּח בְּךָ.

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי, כְּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנוּ לְסִיּוּם מַסְכַּת עֵרוּבֵין, כֵּן תִּעֲזָרֵנוּ לְהַתְחִיל מַסְכַּתוֹת וְסִפְרִים אַחֲרֵים וְלְסוּמָם, לְלַמּוֹד וְלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְלוֹם אֶת כָּל דְּבָרֵי תְּלִמּוּד תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה, וְזָכוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמוּדֵי חֻכְמִים, נַעֲמוּד לִי וְלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תִמוּשׁ הַתוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזַרְעֵי זַרְעֵי עוֹלָם, וְתִתְקַוֶּה בִּי, בְּהַתְּחַלְּקֶה תִּנְחָה אֶתְּךָ, בְּשִׁבְכָהּ תִּשְׁמֹר עָלַי, וְהַקְּיוֹת הִיא תְּשִׁיחֶה: כִּי בִי יְרַבּוּ גְּמִי, וְיוֹסִיפוּ לִּי שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָהּ, בְּשִׁמְאֵלָה עֲשֵׂר וּכְבוֹד: יְיָ עוֹ לַעֲמוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' – אור לארבעה עשר, בודקין את הקמין לאור הנר. כל מקום שאין מכניסין בו קמין אין צריך בדיקה. ולמה אמרו שתי שורות במרתף, מקום שמכניסין בו קמין. בית שמאי אומרים, שתי שורות על פני כל המרתף. ובית הלל אומרים, שתי שורות החיצונות שהן העליונות:

גמרא – כתיב: "ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים". "בראשון בארבעה עשר יום להדוש בערב תאכלו מצת", וגומר. מה אנו קיימין? אם לאכילת מצה בבר פתיב שבעת ימים מצות תאכלו! ואם לומר שמתחיל בארבעה עשר, והכתיב "עד יום האחד ועשרים להדוש"? אלא אם אינו ענין לאכילת מצה תנהו ענין לבעור קמין.

למה לאור הנר? אמר רבי שמואל בר רב יצחק: מפני שהנר בודק כל שהוא. למה בלילה? אמר רבי יוסה: שאין בדיקת הנר יפה אלא בלילה.

רבי מנא לא אמר כן, "ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם" – עשה שיהו היום והלילה משומרין. ונתחיל בייג ויהא היום והלילה משומרין? אף אית ליה פני דמר רבי יוסי. ונתחיל אור לייג? אין ביני ובדק אפלו מראש תדוש?

רבי ירמיה אמר רב שמואל בר רב יצחק בעי, מהו לבדוק לאור האבוקות? מה צריכא ליה, מפני שאורן מבליח.

רבי שמואל בר רב יצחק

[דף א' ע"ב]

בדעתיה, דרבי שמואל בר רב יצחק אמר: מפני שהנר בודק כל שהוא, אף על פי שאין ראיה לדבר וקר לדבר: – "והיה פעת ההיא אהפש את ירושלם בנרות". ואית דבעי אימר, נישמעניה מן הדא: – "נר ה' נשמת אדם הפש כל חדריו כמין".

אמר רבי יוסה: מתניתין אמרה שבדיקת היום בדיקה. דתנינן, רבי יודה אומר: בודקין אור לארבעה עשר ובארבעה עשר בשחרית ובשעת הבעור.

לא סוף דבר רבי יודה אלא אפילו דרפנין. דתנינן, והכמים אומרים אם לא בדק אור לייג ובדק בי"ד.

וצריך לבדוק לאור הנר. נישמענה מן הדא – אין בודקין, לא לאור החמה, ולא לאור הלכנה, ולא לאור הפוכבים, אלא לאור הנר. ניהא לא לאור הלכנה ולא לאור הפוכבים, אלא לאור המזה? וכי יש המזה בליה? הדא אמרה: אפילו ביום צריך לבדק לאור הנר. לא סוף דכר בית שאין בו אורה, אלא אפילו בית שיש בו אורה אפילו ביום צריך לבדק לאור הנר.

מבואות האפלין, מהו שיהא צריך לבדוקן בתחלה לאור הנר? מיליהון דרבנין אמרין, לא כמה דהוא מנהר בלייא הוא מנהר ביממא, דאמר רב הונא: פד הוינן ערקין באילין בוטימא דסדרא רבה – היו מדליקין עלינו נרות, בשעה שהיו פהים היינו יודעין שהוא יום, ובשעה שהיו מכהיקין היינו יודעין שהוא לילה ותייא ביי דמר רבי אחיא בר זעירא: נה, בכניסתו לתבה הכנים עמו אכנים טובות ומרגליות, בשעה שהיה בהות – היה יודע שהוא יום. ובשעה שהיו מכהיקות – היה יודע שהוא לילה. למה? יש היה אוכלת ביום ויש היה אוכלת בלילה.

והא פתיב "צהר תעשה לתבה"? כמאן דאמר לא שמשו המזלות בשנת המבול.

רבי ירמיה בעי: פתי כנסיות ובתי מדרשות, מהו שיהו צריכין בדיקה? מה צריכא ליה, שפן מכניסין לשם בשבתות ובראשי חודשים.

ותהא פשיטא ליה! הכן הוא צריכה ליה הואיל ואורן מרבה. מהו שיהא צריך לבדוקן בתחלה ביום לאור הנר?

רבי יוסה בעי: הצרות שבירושלים שאוכלין שם חלות תודה וריקני נזיר, מהו שיהו צריכין בדיקה? בלא פד אינן בדיקות מן הנותר. ייבא פהדא תנא, רבי זכריה התנייה דרבי לוי: נדה הופפת וסורקת, כהנת אינה הופפת וסורקת, נדה

### [דף ב' ע"א]

כהנת – הופפת וסורקת, שלא תחלק בין נדה לנדה. אוף הכא שלא לחלק בין בעור לבעור.

תני רבן גמליאל ברבי איגינא קומי רבי מנא: נדה שהיא מפסקת כל שבועה – הופפת וסורקת. כהנת שהיא מובלת בכל יום – אינה הופפת ואינה מורקת. אמר ליה: לשומרת יום פנגד יום נצרכה.

חורי הבית העליונים והתחתונים, והיציע, והחירות, והעליה, ונג הדב, ונג המגדל, בית התבן, ובית הקר, ובית העצים, ובית האוצרות, ואוצרות המין, ואוצרות השמן, ואוצרות הפרות – אינן צריכין בדיקה.

## מסכת אהלות פרק שמיני

יא. כזית מן המת תחת הרדד או על גביו - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. טמאה בתוכו, הנוגע בו מתוכו - טמא טמאת שבעה, מאחריו - טמא טמאת ערב. טמאה מאחריו, הנוגע בו מאחריו - טמא טמאת שבעה. ומתוכו - טמא טמאת ערב, והנכנס לתוכו - טהור. כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחריו, הנוגע בו בין מתוכו ובין מאחריו - טמא טמאת ערב, והאהל עצמו - טמא טמאת שבעה. אמר רבי נתן: אם מציל הוא על ידי אחרים, קל וחמר שמציל הוא על ידי עצמו:

ב. אהל שהיה נטוי על גבי ארבעה שפודין של מתכת, רבי יעקב אומר: אינו מציל, מפני שדבר טמא מעמידו. ורבי יוסי אומר: מציל. נטוי על גבי קנים דוקרנין, רבי יוסי אומר: מציל, ורבי שמעון אומר: אינו מציל, עד שיהא נטוי כנטית האהל:

ג. סדין שתפרו ונתנו על גבי עריסה, אם אין בינו לבין הארץ פותח טפח - הרי זה מציל. במה דברים אמורים? בזמן שאם תנטל עריסה וסדין עומד, אבל אם תנטל עריסה וסדין נופל, אף על פי שתפרו, ואף על פי שאינן מסולקין מן הארץ אלא כל שהוא - הרי זה אינו מציל. ואם היתה מחצלת של אהל, אף על פי שלא תפרה, ולא חשב עליה, ואין בינה לארץ פותח טפח - הרי זו מצלת. ואם יש בינה לבין הארץ פותח טפח - אינה מצלת:

ד. המת בבית ולו פתחים הרבה, כלן נעולין - כלן טמאין. נפתח אחד מהן - אף על פי שלא חשב עליו - טהר את כלן. היו בו חלונות הרבה וכלן מגופות - כלן טהורות. נפתחו, כלן טמאות ולא הצילו על פתחים. פתח קטן בתוך פתח גדול, המאהיל על גבי שניהן - טמא. חשב להוציאו בקטן - טהר הקטן את הגדול. היו שניהן מתאימן, המאהיל על גבי שניהם - טמא. חשב להוציאו באחד מהן - הרי חברו טהור. הרי

לו פתח אחד לצפון ופתח אחד לדרום, וחשב להוציאו בצפון, אחר כך באו אחיו או קרוביו ואמרו אין מוציאין אותו אלא בדרומו - טהר דרומי את הצפוני, ובכלבד שלא יערים, ואם הערים - הרי אלו טמאין:

ד. בתים הפתוחין לאכסדרה, והמת באחד מהן, אם היה דרכו של מת לצאת בחצר - בית שער והבתים טהורין. אם לאו, בית שער - טמא, והבתים - טהורים.

ה. החדר שלפנים מן הבית מגף, ונכנסה טמאה לפנימי דרך החלון, החיצון טהור מפני שטמאה יוצאה באיזו דרך שנכנסה. רבי יהודה אומר: הפותח בפתחלה, בית שמאי אומרים: כשיפתח ארבעה טפחים, ובית הלל אומרים: כשיפתח. הפותח - סתום, בית שמאי אומרים: כשיפתח, ובית הלל אומרים: כשיחשב:

ו. אין לנפלין פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה של שתי; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כפיקה של ערב. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: משיעשו טפיפות. אמר רבי יוסי: אני אומר דבר אחד, והם אמרו דבר אחד. אני אומר: הטמאה דרכה לצאת ואין דרכה לכנס, והם אמרו לי: אין להולד טמאה עד שיצא לאויר העולם:

## מסכת אהלות פרק תשיעי

א. רבי אליעזר אומר: נזיר, והמת תחת כרסו של גמל - אין הנזיר מגלח עליו, ואין חזכים עליו על טמאת מקדש וקדשיו:

ב. טמאה שהיא נתונה בכהל, מחצה על מחצה. וכן עדר בהמה חיה ועוף. וכן בעלי חיים שהיו מהלכין זה אחר זה, אפלו ראשו של זה בין רגליו של זה, וראשו של זה בין רגליו של זה - אין הנזיר מגלח עליהן, ואין חזבין עליהן על טמאת מקדש וקדשיו:

ג. נדחק ברחים שהעובד כוכבים בתוכה ושהגדה בתוכה, בגדיו - טמאין מדרס. איזו היא הרחים? כל שעוקרין אותה ודוחפים

אותה ממקומה, ולענין טמא מת - בגדי נכנסים בפותח טפח:

ד. ואלו הן סככות: אילן המסך על הארץ. רבי יהודה אומר: רואין את התחתונות כאלו הן עולות למעלה, ואת העליונות כאלו הן יורדות למטה, ואם היו נוגעות זו בזו בפותח טפח - מביאות וחוצצות. ואלו הן פרעות: פרע היוצא מן הגדר. היו נתונות על גבי הגדר, רבי יהודה אומר: רואין אותן כאלו אבנים כבושות עליהן. התריפו, רואין אותן כאלו הן שפודין של מתכת. ואם היו מבדלות זו מזו, אם יכולות לקבל את המעזיבה רפה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מעזיבה בינונית. רבי יהודה אומר: אם מכניס את החוט לצד זה ויצא לצד אחר ונוגע, אף על פי שאין מכון - הרי זה מביא:

ה. רבי יוסי אומר: חבילי המטה וסריגי חלונות, חוצצים את הבית ואת העליה, שלא תעבור הטמאה לצד השני. היו נתונים על גבי המת באויר, המאהיל כנגד הנקב - טמא, ושלא כנגד הנקב - טהור, מפני שהטמאה יוצאה באיוו דרך שנכנסה. רבי יהודה אומר: אם יכולין לקבל מעזיבה הבינונית - חוצצין. היו נתונים בתוך הבית - הרי אלו חוצצין, שאני רואה את הקורות כאלו הן יורדות וסותמות. רבי יוסי אומר: תבה שהיא מלאה כלים, וזרקה על גבי כזית מן המת - טמאין, שאלו היתה נתונה על גבי המת באויר - טהורין:

ו. נסר שצף על פני המים, וטמאה בצד זה, כלים שבצד זה - טהורין. רבי יעקב אומר: רואין את הנסר שאם ירד וישב, ויש תחתיו רבוע טפח על טפח על רום טפח, טמאה בצד זה, כלים שבצד זה - טמאים: שלשה בתים זה לפנים מזה, כחצי זית בפנימי או באמצעי, וכחצי זית בחיצון, החיצון - טמא, הפנימי והאמצעי - טהורין. כחצי זית בפנימי או כחצי זית באמצעי, הפנימי - טהור, והחיצון והאמצעי - טמאין. אמר רבי יהודה: אני אומר דבר אחד, והם אמרו דבר

אחד. אני אומר להן: מודה רבי אליעזר לרבי יהושע בשתי חביות שהן פתוחות לבית - שהבית טמא, על מה נחלקו? על שני חדרים של בית, שרבי אליעזר מטהר, ורבי יהושע מטמא. והם אמרו לי: מודה רבי יהושע לרבי אליעזר בשני חדרים הפתוחין לתוך הבית, שהבית - טהור. על מה נחלקו? על שתי חביות, שרבי אליעזר מטהר, ורבי יהושע מטמא:

## מסכת אהלות פרק עשירי

א. פורת פחותה שבתוך הבית וכפישה נתונה על פיה, רבי יהודה אומר: מצלת. וחכמים אומרים: אינה מצלת. שרבי יהודה אומר: כשם שהנסר מצלת, כך כפישה מצלת. היתה מטה על צדה בפותח טפח, הכל מודים שאינה מצלת:

ב. עמוד של קדרות שהוא עומד בתוך הבית מן הארץ ועד הקורות, שוליה של זו על פיה של זו, ושוליה של זו על פיה של זו, אם אין בין קדרות העליונות לקורות פותי טפח, ובין שולי הקדרות לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא, טמאה בבית, מה שבתוכו - טהור, שדרך הטמאה לצאת ואין דרך הטמאה לכנס. אם יש בין פי העליונה לקורות פותי טפח, ובין שולי הקדרות לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא, טמאה בבית - מה שבתוכן טמא. היתה אחת טמאה ונתונה באמצע, ויש במקומה טפח על טפח ברום טפח, טמאה בתוכה - הבית טמא. טמאה בבית, מה שבתוכן - טמא:

ג. פיטוס שהוא עומד בתוך הבית מן הארץ ועד הקורות, אם אין בין פיו לקורות פותי טפח, ובין שוליו לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא. טמאה בבית, מה שבתוכו טהור, שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה לכנס. אם יש בין פיו לקורות פותי טפח, ובין שוליו לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא, טמאה בבית - מה שבתוכו טמא. היתה פיו צר, ואין בין הוגנו

ז. ארון שהוא חקוק בסלע ומכסה, הנוגע בה מכל מקום - טהור, ואינו מטמא אלא כנגד כסויו בלבד. למה זה דומה? לבור גדול מלא מתים ואכן גדולה נתונה על פיה, שאינו טמא אלא כנגד חללה בלבד. היתה בנויה בכותלה של נפש, אם היתה נראית כל שהיא לתוך הנפש, הנכנס לתוכה - טמא, ואם לאו - אינו טמא אלא כנגד כסויה בלבד. בנה נפש על גבה, הרי היא כקבר סתום ומטמאה מכל סביביה. העשויה כמין דלוסקות, הנוגע בה מכל מקום - טהור, הנוגע בשוה שלה, רבי אליעזר מטמא. ורבי יהושע אומר: מטפח ולמטה - טהור. מטפח ולמעלה - טמא, מטפח ולמטה - טהור, שאין מעלין עולין גבוה מן הארץ פחות מטפח:

ח. חבית שהיא יושבת על שוליה באויר, וכזית מן המת נתון תחתיה כנגד קורקוריתה - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, והחבית - טמאה. כזית מן המת, מקצתו נתונה תחת דופןה, ומקצתו נתון תחת קורקוריתה, כנגד קורקוריתה - הכל טמא, כנגד דופןה כל שכנגד הטמאה בין מלמעלה בין מלמטה - טמאה, וכל שאינו כנגד הטמאה, בין מלמעלה בין מלמטה - טהור. ואם יש בדופןה פותי טפח, הכל טמא. שני חצאי זיתים, אחד נתון תחת דופןה, ואחד נתון תחת קורקוריתה, אפלו כנגד הטמאה בין מלמעלה בין מלמטה - טהור. היה זה שנתון תחת דופןה משוף תחת קורקוריתה - כאלו כלו תחת קורקוריתה. היה זה שנתנו תחת קורקוריתה משוף תחת דופןה - כאלו כלו תחת דופןה. פותי טפח, כל שכנגד הטמאה, בין מלמעלה ובין מלמטה - טמא, וכל שאינו כנגד הטמאה, בין מלמעלה ובין מלמטה - טהור. ואם יש בדופןה ואוגנה פותי טפח - הכל טמא. היתה מלאה אוכלין ומשקין ומקפת צמיד פתיל, ונתונה על גבי המת באויר, כלים שלמעלה ושלמטה הימנה - טמאין, והאוכלין והמשקין שבתוכה -

לקורות פותי טפח - אינו מציל, עד שיהיה באוגנה פותי טפח. היה שוליו חדין, ואין בין שוליו לארץ פותי טפח - אינו מציל, עד שיהיה בשוליו פותי טפח. היתה כורת פחותה פקוקה בקש, אפלו גבוהה מן הארץ אמה - הרי זו מצלת:

ד. כורת פחותה שהיא עומדת בתוך הפתח - סותמת את כל הפתח. אם אין בין פיה לשקוף פותי טפח, ובין שוליה לארץ פותי טפח, טמאה בתוכה - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכה טמא, שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה לנכס. אם יש בין פיה לשקוף פותי טפח וטמאה בתוכה - הבית טמא. טמאה בבית - מה שבתוכו טמא. אם יש בין דופןותיה לפצימין פותי טפח, ובין שוליה לארץ פותי טפח, טמאה בתוכה - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכה טהור:

ה. שתי כורות שהן עומדות בתוך הפתח, וסותמות את כל הפתח, שוליה של זו על פיה של זו, אם אין בין העליונה לשקוף פותי טפח, ובין התחתונה לארץ פותי טפח, טמאה בתוכם - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכם טמא, וכלים שביניהן - טמאין. אם יש בין דופןותיהן לפצימין פותי טפח, וביניהן לארץ פותי טפח, טמאה בתוכם - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכם טהור. טמאה בתוך אחד מהם, היא - טמאה, והבית וחברתה - טהורין. וכן פיה של זו על גב שוליה של זו, וכן שוליה של זו על גבי פיה של זו. ואיזהו מחלחלת? כל שיש לה טפח מארבע רוחותיה ומשני רוחות זו כנגד זו. איזו היא אפוצה? כל שאין לה טפח מרוח אחת. מודה רבי אליעזר ורבי שמעון בטמאה תחת הפקוק - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

ו. היתה יושבת על שוליה באויר, טמאה בתוכה, הנוגע בה מכל מקום - טמא; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אינו מטמא אלא כנגד כסויו בלבד, היתה כפויה על פיה, הנוגע בה מכל מקום - טמא:



טְהוּרִין, הִיתָה מְטָה עַל צְדָה בְּאוֹר - הַרִי כְּכוֹרֵת לְכָל דְּבָר :

## מִסְכַּת אֵהְלוֹת פָּרָק אַחַד עֶשֶׂר

א. קִדְרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בְּצַד הָאֶסְקָפָה, שָׁאם תְּעַלָּה וְשִׁפְתִּיהָ מְשׁוּכוֹת מִן הַשְּׁקוּף כֹּל שֶׁהוּא - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת :

ב. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא וְהַבֵּית טְהוֹר. בְּבֵית, אִינוּ טְמָא אֲלָא הַבֵּית בְּלַבָּד, שָׁאם תְּעַלָּה וְדוֹפְנָה נּוֹגַעַת בְּשִׁקּוּף בְּפָחוֹת מְפוֹתֵי טַפַּח כֹּל שֶׁהוּא. טְמָאָה תַּחְתִּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת :

יא, ג. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ, תַּחְתִּיהָ טְמָא, תּוֹכָהּ וְגַבֵּה - הַבֵּית טְהוֹר, מְפָנֵי שְׁנַצְלַת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֵהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא וְהַבֵּית טְהוֹר. טְמָאָה בְּבֵית - אִינוּ טְמָא אֲלָא הַבֵּית, שָׁאם תְּעַלָּה וְדוֹפְנָה נּוֹגַעַת בְּשִׁקּוּף בְּפוֹתֵי טַפַּח, טְמָאָה תַּחְתִּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת :

ד. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טְמָאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּבֵית - תַּחְתִּיהָ וְהַבֵּית טְמָא, תּוֹכָהּ וְגַבֵּה - טְהוֹר, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא, שָׁאם תְּעַלָּה וְשִׁפְתִּיהָ אוֹכְלוֹת בְּשִׁקּוּף כֹּל שֶׁהוּא. טְמָאָה תַּחְתִּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, אִם יֵשׁ בְּדוֹפְנָה פּוֹתֵי טַפַּח, וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּבֵית אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא. אִין בְּדוֹפְנָה פּוֹתֵי טַפַּח, טְמָאָה תַּחְתִּיהָ, תַּחְתִּיהָ - טְמָא, וְגַבֵּה וְהַבֵּית - טְהוֹר, מְפָנֵי שְׁנַצְלַת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֵהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא, תּוֹכָהּ וְגַבֵּה וְהַבֵּית טְהוֹרִין, מְפָנֵי שְׁנַצְלַת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֵהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא וְהַבֵּית טְהוֹר. בְּבֵית - הַכֹּל טְמָא :

ה. הִיתָה נְתוּנָה תַּחַת אֲרָבָה, שָׁאם תְּעַלָּה וְשִׁפְתִּיהָ נּוֹגַעַת בַּתְּקָרָה כֹּל שֶׁהוּא, טְמָאָה תַּחְתִּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא, שָׁאם תְּעַלָּה עוֹלָה וַיּוֹשַׁבַת בְּאֲרָבָה, וְאוֹפֶצֶת עַל כֹּל הָאֲרָבָה וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ, וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טְמָאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּבֵית, תַּחְתִּיהָ וְהַבֵּית - טְמָא, תּוֹכָהּ וְגַבֵּה - טְהוֹר, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - כְּנֻגְדוֹ עַד לְרַקִּיעַ - הַכֹּל טְמָא, שָׁאם תְּעַלָּה עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת, וְנוֹגַעַת בְּאֲרָבָה בְּפוֹתֵי טַפַּח וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת :

ו. הִיתָה גְבוּהָה טַפַּח, וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּבֵית, תַּחְתִּיהָ וְהַבֵּית - טְמָאִין, תּוֹכָהּ וְגַבֵּה - טְהוֹרִין, מְפָנֵי שְׁנַצְלַת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֵהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא, שָׁאם תְּעַלָּה עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת. בְּאֲרָבָה, וְנוֹגַעַת בְּאֲרָבָה בְּפָחוֹת מְפוֹתֵי טַפַּח וְטְמָאָה תַּחְתִּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמָאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וַיּוֹרְדָת :

ז. הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טְמָאָה תַּחְתִּיהָ, תַּחְתִּיהָ - טְמָא, תּוֹכָהּ וְגַבֵּה וְהַבֵּית - טְהוֹרִין, מְפָנֵי שְׁנַדוּגִית כְּשִׁפּוּעֵי אֵהֶלִים. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה - הַכֹּל טְמָא, וְהַבֵּית טְהוֹר. בְּבֵית, אִין טְמָא אֲלָא הַבֵּית :

ח. אֲרָבָה שֶׁהִיא לְאוֹר וְכֵה פּוֹתַח טַפַּח, וְכוּזִית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתִּיהָ, וְנִתֵּן דְּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמָאָה, אִם יֵשׁ שֵׁם פּוֹתֵי טַפַּח - הַכֹּל טְמָא, וְאִם לֹא - אִינוּ טְמָא אֲלָא כְּנֻגְדַת הַזֵּית מִן הַמֵּת בְּלַבָּד :

ט. אֲרָבָה שֶׁהִיא לְאוֹר וְאִין בֵּה פּוֹתֵי טַפַּח, וְכוּזִית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתִּיהָ, וְנִתֵּן דְּבָר שֶׁמְקַבֵּל טְמָאָה מְלַמְעֵלָה, הַבֵּית - טְמָא, וְהַמְאָאֵהִיל - טְמָא; דְּבָרֵי רַבִּי מַאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְאָאֵהִיל טְהוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִם טְמָאָה קְדָמָה אֶת רַגְלוֹ, הַבֵּית - טְמָא, וְהַמְאָאֵהִיל - טְמָא, וְאִם לֹא, הַבֵּית -

מן הצר ולמעלה - טהור. מרחיבות מלמטה ומצירות מלמעלה - אינו טמא אלא כנגד הצר בלבד:

## מסכת אהלות פרק שנים עשר

א. וכמה יהיה הסדק הזה? בית הלל אומר: כל שהוא מלא חוט המשקלת. ורבי יוסי אומר משם בית הלל: פותח טפח. אמר רבי: תמה אני אם אמר רבי יוסי בפותח טפח, לא אמר אלא בכזית מן המת בלבד. טמאה מבפנים וכלים מבחוץ, אף על פי שאין בסדק אלא כל שהוא מלא חוט המשקלות - הרי זה מספיק:

ב. סאה כפויה על פיה, חבית כפויה על פיה שני, שני כפיתין זה על גבי זה, ואבן על גבי הכפיתין - מביא את הטמאה. סאה יושבת כדרכה, וחבית יושבת כדרכה, נוד תפוח וכו' מלא תבן, כסת מלאה מטפחת, שתי אבנים זו על גבי זו, וכפת על גבי האבן - אין מביאות את הטמאה:

ג. כלב שאכל בשר המת ונכנס לבית, הבית - טהור, שכל הבלועין באדם ובבהמה בחיה ובעופות - טהורין. הקיין - הבית טמא. מת, אם לא שקה במעיו, עד שהוא חי - שלשה ימים מעת לעת. ובעופות ובדגים - מיד. אמר רבי יהודה בן בתירא: בדגים - מיד. ובעופות - מעת לעת. רבי אליעזר אומר משם רבי יהודה בן בתירא: זה וזה - מעת לעת:

ד. הדות שבפית והמנורה בתוכה, והפרח שלה יוצא, וכפישתה נתונה עליו. כמה דברים אמורים? בשל מתכת, אבל בשל עץ - חוצץ. רבי אליעזר ברבי יוסי אומר: כמה דברים אמורים? בשל עץ, אבל בשל מתכת - נטמא, ואין כלי טמא חוצץ:

ה. נסר שהוא נתון על פי הדות, וטמאה תחתיו או על גבי כלים, שכנגד העודף, מכאן ומכאן - טהורין, היתה כפישתה ויש לה לזבז טפח וטמאה תחתיה, הכלים שכנגד העודף, מכאן ומכאן - טמאים. אם

טמא, והמאהיל - טהור. מקצת הטמאה בבית ומקצת כנגד ארבה, הבית - טמא, והמאהיל - טמא; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: המאהיל טהור. רבי יוסי אומר: אם אין בטמאה לחלק, כגון כזית מן המת, השדרה והגלגלת - הבית טמא. ואם לאו - הבית טמא והמאהיל טהור:

י. שני חצאי זיתים, אחד נתון בתוך הבית, ואחד נתון כנגד ארבה, המאהיל - טהור. היה זה שכנגד ארבה משוך כנגד הבית, רואין כאלו בלו נגד הבית. היה זה שהוא נתון בתוך הבית משוך כנגד הארבה - רואין כאלו בלו כנגד ארבה:

יא. כזית מן המת כפי העורב, והאהיל על גבי ארבה שיש בה פותי טפח, הבית טמא. רבי יוסי מטהר, עד שיהא בטמאה משך פותי טפח:

יב. יב קלל של חטאת שהוא נתון בארבה, אם משלשל - טמא, ואם אינו משלשל - טהור. כמה דברים אמורים? בארבה שאין בה פותח טפח, אבל בארבה שיש בה פותח טפח, בין משלשל ובין שאינו משלשל - טמא. כמה דברים אמורים? של חרס, אבל בשל עץ, בין שיש בארבה פותי טפח, בין שאין בארבה פותח טפח בין משלשל ובין שאינו משלשל - טמא:

יג. ארבה שבין הבית לעליה ואין בה פותח טפח, טמאה בבית, כלים שבעליה - טהורין. טמאה בעליה, כלים שבפית - טהורין. כלים שכנגד הזית, רבי מטמא, וחכמים מטהרין, שאני רואה את הקורות כאלו הן יורדות וסותמות. דבר אחר: אין טמאה נכנסת לאהל ואין יוצאה הימנו אלא בפותח טפח. אמר רבי: רואה אני את דבריהם מדברי:

יד. ארבות זו על גב זו ויש בהן פותח טפח - הכל טמא, ואם לאו, אין טמא אלא כנגד התחתונה בלבד. מרחיבות מלמעלה ומצירות מלמטה, מן הצר ומלמטה - טמא,

היתה חלוקה - הרי היא כנסר. כלים שפגגד העורף, מכאן ומכאן - טהורין:

ו. כתלי הבית וכתלי הדות שהיו שוין זה לזה, וטמאה בין בבית ובין בדות, כלים שפכותלי הבית ושפכותלי הדות - נדונים מחצה על מחצה. ואם כתלי בית רחבין מכתלי הדות, וטמאה בתוך הבית, כלים שפכותלי הדות - טמאים, ושפכותלי הבית - נדונים מחצה על מחצה. אם היו כותלי הדות רחבין משל בית, וטמאה בתוך הבית, כלים שפכותלי הדות - טהורין, שפכותלי הבית - נדונים מחצה על מחצה:

## מסכת אהלות פרק שלשה עשר

א. נסר שהוא נתון על פי תנור ישן, וטמאה תחתיו או על גביו - הכל טמא, והתנור טמא. ורבי יוחנן בן נורי מטהר. היה ראשו אחד נתון על פי תנור חדש, וראשו אחד נתון על פי תנור ישן, או שהיו שנים ישנים, אחד מכאן ואחד מכאן וחדש באמצע - טמאין, והתנורין - טמאין, ורבי יוחנן בן נורי מטהר. נסר שהוא נתון על פי תנור ישן ומקף צמיד פתיל, וטמאה תחתיו או על גביו - הכל טמא, וכנגד אירורו של תנור - טהור. טמאה כנגד אירורו של תנור, כנגדו עד לרקיע - טמא, וכחדש - הכל טהור:

ב. סרידה שהיא נתונה על פי תנור חדש, ויצאה כל שהוא, ויש לה לזבו טפח, טמאה תחתיה - כלים שעל גבה טמאין. טמאה על גבה - כלים שתחתיה טמאין. ואם היתה חלוקה, הרי היא כנסר, וצריכה פותח טפח. ומודה רבי אליעזר באמבטי שעשאו מתחלה לכך - שהוא מביא את הטמאה:

ג. סנדל של עריסה שפחת ממעזיבה - שעורו בפותח טפח. נפתח הבית מאליו - שעורו מלא האגרוף. היה הטיט צף תחתיו כל שהוא, ומחצי מעזיבה ולמעלה, בין שיש בו כשעור בין שאין בו כשעור - העליה טמא. מחצי מעזיבה ולמטה, אם יש בו כשעור - העליה טמא, ואם לאו - מונין בו כדרך שמונין במת:

ד. מלבן שהוא מלבן בפיקות - תינוק טמא טמאת שבעה. מסרג בחכלים - תינוק טמא טמאת ערב. הדרף של קנים שהוא מסרג בחכלים ועשוי בטיט, ככר לוושה במי פרות נתונה על גביו - הרי זו מביאה וחוצצת. רבי יוחנן בן נורי אומר: כל העגולין טהורין, אין מביאין טמאה חוץ מעגולי דבלה, מפני שהן יושבין תחתיהן בפקועות:

ה. גמל שהוא עומד באויר; טמאה תחתיו, כלים שעל גביו - טהורין. טמאה על גביו, כלים שתחתיו - טהורין. היה רבוץ, טמאה תחתיו - כנגדו עד התהום טמא, ועל גביו - כנגדו עד לרקיע טמא. טמאה תחת רגליו או על גבי רגלו, והיא רוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. נתן נסר על גבה, טמאה בצד זה, כלים שבצד השני - טמאין:

ו. קורות הבית והעליה, שהיו עליונות מכונות כנגד התחתונות; טמאה תחתיהן - תחתיהן טמא. ביניהן - ביניהן טמא, ועל גביהן טהור. על גביהן - כנגדו עד לרקיע טמא, ותחתיהן טהור. במה דברים אמורים? בזמן שיש בהן פותח טפח, אין בהן פותח טפח - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היו עליונות נראות סותמות כבין התחתונות, טמאה תחתיהן, תחתיהן ביניהם - טמא. ביניהן, ביניהן ותחתיהן - טמא, על גביהן - טהור. על גביהן - כנגדו עד הרקיע טמא, ותחתיהן וביניהן טהור. במה דברים אמורים? בזמן שיש ביניהן פותח טפח, אין ביניהן פותח טפח, וטמאה תחתיהן - תחתיהן טמא, ביניהן ועל גביהן - טהור. ביניהן ביניהן טמא או על גביהן כנגד תחתיהן - טהור. במה דברים אמורים? בזמן שיש בהן פותח טפח, אין בהם פותח טפח - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היו עשויות שתי וערב, טמאה תחת אחת מהן - תחת כלן טמא ועל גביהן טהור. על גביהן - כנגדו עד הרקיע טמא, ותחתיהן טהור. במה דברים אמורים? בזמן שיש בהן פותח טפח, אין בהן פותח טפח - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

# תּוֹסֶפֶת

# הַשְּׁלֵם

טפח. שְׁתֵּי חֲלוֹנוֹת זו לְפָנִים מִזוּ, הַחֲצוֹנָה הָעֲשׂוּיָה לְמֵאֹר - שְׁעוּרָה מְלֵא מִקְדָּח, הַפְּנִימִית - פּוֹתַח טַפֵּחַ:

ב. נִטַּל פֶּקֶק אֶסְפֵּקֶלְרִיא - שְׁעוּרָה מְלֵא הָאֲגָרוֹף. וְאֵלוּ הֵן שְׁיָרֵי הַמֵּאֹר: חֲלוֹן שְׁהִיָּה סוֹתָמוּ וְלֹא הָיָה טֵיט לְגוֹמְרָה, אוּ שְׁקָרָאוּ חִבְרוּ אוּ שְׁחֻשְׁכָּה לִילֵי שַׁבַּת. וְאֵלוּ הֵן שְׁיָרֵי הַמֵּאֹר: רוּם אֶצְבָּעִים עַל רַחֵב אֲגוּדֵל. אֵלוּ הֵן סְרִיגוֹת אֵלוּ שֶׁל אוֹצְרוֹת, רַפְפוֹת אֵלוּ שֶׁל אֶלְקָטָאוֹת:

ג. חֲלוֹן שְׁבִין שְׁנֵי בָתִּים - שְׁעוּרָה בְּפוֹתַח טַפֵּחַ. סֹתֵר אֶת הַחֲצוֹן אֶף עַל פִּי שְׁלֵא חֻשַׁב עֲלֶיהָ - שְׁעוּרָה מְלֵא הַמִּקְדָּח. נִתַּן אֶת הַתְּקָרָה בְּאֲמֻצַּע חֲלוֹן הַתְּחַתּוֹן - בְּפוֹתַח טַפֵּחַ. וְהַעֲלִיזוּן - מְלֵא מִקְדָּח. הַשְּׁפִיל אֶת הַקּוּרָה מִלְמַטָּה מְאֻמָּצַע הַחֲלוֹן, הַעֲלִיזוֹן בְּפוֹתַח טַפֵּחַ, וְהַתְּחַתּוֹן מְלֵא מִקְדָּח. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֲלוֹנוֹת שְׁבַכְרָכִים - שְׁעוּרָן בְּפוֹתַח טַפֵּחַ, שְׁלֵא נַעֲשֶׂה אֶלָּא לְחִזּוּק בְּלִבָּד, לְהִיּוֹת מְכַנְיִסִין בְּהֵן אֶת הַלּוֹחַ:

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּהֵן שְׁלֵשׁ מִדּוֹת מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָא: הַעוֹשֶׂה לְצֹחוֹ, וְלִשְׁמִירָה, וְלִזְיוֹן אֶת עֵינָיו - כָּל שֶׁהֵן לְהַכְנִסֵת כְּלִים, וְלְהוֹצֵאת כְּלִים, לְתַשְׁמִישׁ, וְלִנְר - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתַח טַפֵּחַ. לְקַנְהָ וְלֹאסְפָתֵיהּ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: בְּמֵלּוּאוֹ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: בְּפוֹתַח טַפֵּחַ:

ה. פְּחוֹת מְכוּזִית בְּשֵׁר מִמַּעַט עַל יַד רַבַּע עֲצָמוֹת. פְּחוֹת מַעֲצָם כְּשְׁעוּרָה מִמַּעַט עַל יְדֵי כְּזוּיִת בְּשֵׁר, וְכְזוּיִת מִן הַנְּבִלָה וְכַעֲדוּשָׁה מִן הַשְּׂרָץ אֵין מִמַּעֲטִין, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶפְלוּ קוּלִית שֶׁל עוּג מִמַּעַט אֶת הַטַּפֵּחַ. זֶה הַכָּלל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: כָּל טַמְאָה שְׁאִינָה מִן הַמֵּת, אוּ שֶׁהִיא מִן הַמֵּת וְאִינָה מִצְטַרְפֶּת עִם אֹתָהּ הַטַּמְאָה - הֵרִי זֶה מִמַּעֲטוֹת:

ו. עֹשְׁבִים שֶׁחֲלָשׁוֹן וְהִנִּיחָן בַּחֲלוֹן, אוּ שְׁעָלוּ מֵאֲלֵיהֶן, וְהַעוּף שֶׁשָּׁכַן בַּחֲלוֹן, וְהַמְטָלִית שֶׁהִיא פְּחוֹתָהּ מְשֻׁלַּשׁ עַל שְׁלֵשׁ, וְהָאֲבָר וְהַבְּשָׂר הַמְדַלְדְּלִין בְּבִהְמָה וּבְחַיָּה וּבְעוֹפּוֹת,

ז. סָאָה שֶׁהִיא מְטָה עַל צִדָּה בְּאֹוִיר - אִינָה מְבִיאָה טַמְאָה תַּחַת כְּלָה, עַד שֶׁיְהֵא בְּהַקֵּף אֶרְבָּעָה טַפְחִים. אִם הָיְתָה גְבוּהָה חֲצֵי טַפֵּחַ - עַד שֶׁיְהֵא בְּהַקֵּף שְׁלֹשָׁה טַפְחִים. עַמּוּד שְׁהִיָּה מְטָל בְּאֹוִיר - אִינוּ מְבִיא טַמְאָה תַּחַת דּוּפְנוֹ, עַד שֶׁיְהֵא בְּהַקֵּפוֹ עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה טַפְחִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה, שְׁהִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין לָךְ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה שְׁאִין הָאֶרֶץ אוֹכֵלֶת בְּהֵן טַפֵּחַ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (וְרַמְיָה נֹב, כג): "וַיְהִי הִרְמָנִים תִּשְׁעִים וְשָׁשָׁה רוּחָה". וְאוֹמֵר: (שָׁם): "כָּל הִרְמָוִנִים מָאָה עַל הַשְּׁבִכָה סְבִיב", אִי אֶפְשֵׁר לֹאמֵר "מָאָה שְׁבִכָה", שְׁהִרִי נֹאמֵר "תִּשְׁעִים וְשָׁשָׁה", וְאִי אֶפְשֵׁר לֹאמֵר "תִּשְׁעִים וְשָׁשָׁה", שְׁכַבֵּר נֹאמֵר "מָאָה", אָמּוֹר מַעֲתָה: אֶרְבָּעָה - בְּלוּעִין בַּכֶּתֶל, וְתִשְׁעִים וְשָׁשָׁה - נְרָאִין מִבְּחוּץ, וְקֶצֶר שְׁבוּ נְדוּן כְּשׁוֹפְעֵי אֶהֱלִין:

ח. כְּזוּיִת מִן הַמֵּת מְדַבֵּק בְּאַסְקָפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבֵּית, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. הִיָּה נִתּוֹן תַּחַת אֶסְקָפָה - נְדוּן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה לְטַמֵּא אֶת הַבֵּית; דְּבַרִּי רַבִּי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא נִחְלַק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַנִּתּוֹן תַּחַת הָאֶסְקָפָה, שֶׁהַבֵּית טָהוֹר, עַל מֵה נִחְלָקוּ? עַל הַמְדַבֵּק בְּאַסְקָפָה, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבֵּית, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. מְדַבֵּק בַּמִּשְׁקוּף - הַבֵּית טָמֵא, וְרַבִּי יוֹסִי מְטַהֵר, עַד שֶׁיְהִיָּה בְּטַמְאָה מִשְׁךְ פּוֹתַח טַפֵּחַ:

ט. שְׁנֵי חֲצוֹזִין זֶה עַל גִּב זֶה, וְטַמְאָה בַּכֶּתֶל שְׁבִינֵיהֶן, אִם הָיְתָה נְרָאִית כָּל שֶׁהוּא לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן - הוּא טָמֵא וְחִבְרוּ טָהוֹר, וְאִם לֹא - נְדוּן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה:

י. קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהִיוּ עוֹבְרִין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, מְצַטְרֵף אֶהֱלִין עִם אֶהֱל חֲחֲלוֹן לְטַמֵּא אֶת הַבֵּית; דְּבַרִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין מַעֲלִין אֶת הַנְּמוּךְ לְצַרְף אֶהֱל עִם אֶהֱל:

## מִסְקָת אֶהֱלוֹת פְּרָק אֶרְבָּעָה עָשָׂר

א. פְּתַח שְׁעֵשָׂאוֹ לְמֵאֹר - שְׁעוּרוֹ מְלֵא הַמִּקְדָּח. הַגִּיפּוֹ לְמֵאֹר - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתַח

וְהַעֲוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהַבְהֵמָה, וּבֶן שְׁמוֹנָה, וְכָלִי חָרִס וְהָאוֹכְלִין טְהוֹרִים, וְסֵפֶר תּוֹרָה וְהַמְלִיחַ - הָרִי אֵלּוּ מִמַּעֲטִין. אֲבָל הַשֵּׁלֶג וְהַבְּרָד וְהַכֶּפּוֹר וְהַגְּלִיד וְהַמִּים - אֵין מִמַּעֲטִין:

ז. זִיז שְׁעַל גְּבֵי הַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ בְּרוֹם אֲצָבָעִים עַל רַחֲב גּוֹדֵל. וְשְׁעַל גְּבֵי מְלֵא מְקַדָּח - שְׁנִיָּהֶן בְּכָל שְׁהוּא. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּמֵלֹאוֹ. וְזִיז שְׁעַל גְּבֵי הַפֶּתַח - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שְׁהוּא. סֵתְמוֹ - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתַח טַפַּח, חֲזָרוֹ וּפְתָחוֹ - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שְׁהוּא:

ח. שְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גְּבֵי זֶה, וְהַפֶּתַח תַּחֲתִיָּהֶן, הַתַּחֲתוֹן - כָּל שְׁהוּא וְהַעֲלִיּוֹן - אֶפְלוֹ לְתוֹךְ שְׁלֶשָׁה. נִדְבָכּוֹת שְׁהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר טַפָּחִים - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתַח טַפַּח, סֵתֵר הַתַּחֲתוֹן, אוֹ שְׁהִיָּה הַעֲלִיּוֹן עוֹדָף עַל הַתַּחֲתוֹן - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שְׁהוּא:

ט. שְׁנֵי פְתָחִים זֶה עַל גְּבֵי זֶה, וְהִזִּיז לְמַעְלָה מֵהֶן, לְעֲלִיּוֹן - כָּל שְׁהוּא, וְלַתַּחֲתוֹן - אֶפְלוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֶשָׁה. נִדְבָכּוֹת שְׁהֵן שְׁנַיִם עֶשֶׂר טַפָּחִים - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתַח טַפַּח, סֵתֵר אֶת הַעֲלִיּוֹן אוֹ שְׁהִיָּה עוֹדָף הַפֶּתַח הַתַּחֲתוֹן, טַפַּח מְכָאן וְטַפַּח מְכָאן - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שְׁהוּא. אֵימְתִי אָמְרוּ כָּל שְׁהוּא? בְּזִיז הַיּוֹצֵא, אֲבָל לְגַבְלִית - עַד שְׁיֵהָא בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח. וְאִיזוֹ הִיא גַבְלִית? כָּל שְׁמַעְקָם מְכָאן וּמְכָאן, וּמְשִׁיר מִן הָאֲמָצֵעַ. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַעֲטֹרוֹת וְהַפִּיתוּכִין וְהַצִּיּוּרִים - מְבִיאִין אֶת הַטְּמָאָה בְּפוֹתַח טַפַּח. רַבִּי אוֹמֵר: הַחֲמִירוֹ בְּקִנְיָה יוֹתֵר מִן הַזִּיז, שְׁהַקְנָה מִטְּלָטֵל וְהִזִּיז אֵינוֹ מִטְּלָטֵל:

י. זִיז שְׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכֶּתֶל וַיֵּשׁ בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח, טְמָאָה תַּחֲתִיָּהֶן וְכֻלָּים בַּכֶּתֶל, וְעֲלִיָּהֶן כְּקִלְפַת הַשּׁוֹם - טְהוֹרִין. טְמָאָה בַּכֶּתֶל וְכֻלָּים תַּחֲתִיָּה, וְעֲלִיָּהֶן כְּקִלְפַת הַשּׁוֹם - טְהוֹרִין:

<p>2</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>ז</p> <p>7</p>	<p>7:05 _____ נץ החמה</p> <p>9:37 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:28 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:27 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות ל • <b>ירושלמי:</b> ערובין ס • <b>תוספתא:</b> אהלות ח</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א ד-ה • <b>רמב"ם:</b> עבדים ז</p>
<p>3</p> <p>שני Monday</p>	<p>ה</p> <p>8</p>	<p>7:04 _____ נץ החמה</p> <p>9:37 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:27 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:28 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות לא • <b>ירושלמי:</b> ערובין סא • <b>תוספתא:</b> אהלות ט</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א ו-ז • <b>רמב"ם:</b> עבדים ח</p>
<p>4</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>ט</p> <p>9</p>	<p>7:03 _____ נץ החמה</p> <p>9:36 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:27 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:29 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות לב • <b>ירושלמי:</b> ערובין סב • <b>תוספתא:</b> אהלות י</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א ח-ט • <b>רמב"ם:</b> עבדים ט</p>
<p>5</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>י</p> <p>10</p>	<p>7:02 _____ נץ החמה</p> <p>9:36 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:27 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:30 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות לג • <b>ירושלמי:</b> ערובין סד • <b>תוספתא:</b> אהלות יא</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א יא-י • <b>רמב"ם:</b> שכירות א</p>
<p>6</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>יא</p> <p>11</p>	<p>7:01 _____ נץ החמה</p> <p>9:35 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:27 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:32 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות לד • <b>ירושלמי:</b> ערובין סה • <b>תוספתא:</b> אהלות יב</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א יב-יג • <b>רמב"ם:</b> שכירות ב</p>
<p>7</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 5:03 ודלקת הנרות</p>	<p>יב</p> <p>12</p>	<p>7:00 _____ נץ החמה</p> <p>9:35 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:26 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:33 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות לה • <b>ירושלמי:</b> ערובין סו • <b>תוספתא:</b> אהלות יג</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א יד-טו • <b>רמב"ם:</b> שכירות ג</p>
<p>8</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 6:34 זמן מוצש"ק</p>	<p>יג</p> <p>13</p>	<p>Shabbos Shirah</p> <p>6:59 _____ נץ החמה</p> <p>9:34 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:26 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>6:34 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p><b>בבלי:</b> ברכות לו • <b>ירושלמי:</b> פסחים א • <b>תוספתא:</b> אהלות יד</p> <p><b>נ"ך:</b> דברי הימים א טז-יז • <b>רמב"ם:</b> שכירות ד</p>

ווען מענטשן געפן צדקה, ווערן די פירות געגענטשט, און עס איז דא שלום אויף דער וועלט.

(ספר המדות אות צדקה סימן ט"ו)